

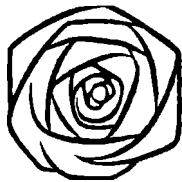
KUINKA VOIMME KASVATTA

LAPSIA ILMAN
SELKÄSAUNAA

KIRJOITTI

JULIAN BORCHARDT

SUOMENNOS

KUOPIO 1909
SAVON TYÖVÄEN SANOMALEHTI- JA KIRJAPAINO-
OSUUSKUNNAN KUSTANTAMA

KUOPIO 1909
SAVON TYÖNÄEN KIRJAPAINO

1. Johdanto.

Kaikki me tiedämme, miten koulussa lyödään, — ja se on suuresti väärin. Olemme kaikki siitä yksimieliset, että lyöminen ei hyödytä ollenkaan, vaan päin vastoin on vahingollista. Mutta valitettavasti ei siitä olla yksimielisiä silloin, kun on kysymys selkäsaunasta k o t o n a. Mitä vanhemmat moittivat opettajan tekona, sitä ei monikaan heistä itse tahdo jättää tekemättä. He kysyvät: mitä sitten teemme yhdeksän, kymmenen vuoden vanhoille lapsillemme, jos he valhettelevat tahi ovat muuten ruvenneet jotain pahetta harjoittamaan? Isä ja äiti ovat koko päivät työssä, lapset taas sillä aikaa itsekseen jätettyinä, emmehän voi niitä kasvattaa. Kun tulemme illoin kotia, olemme sangen väsyneitä ja saamme silloin tai vasta parin päivän perästä tietää, mitä on tapahtunut. Saatammeko jättää asiaa ilman vakavaa kuritusta? Sitä ei voida ajatellakaan. Rangaistussaarnako pidettävä? Se ei vaikuta paljoakaan, ellei takapuolta ole uhkaamassa paljon voimakkaampaa. Ellei selkäsaunat muuta hyötyä tuottaisikaan, niin saattavat ne kumminkin lapset pitämään mielessään että vanhemmat heidän tekojaan paheksuvat. Niin, jospa meillä olisi aikaa ja voimaa lapsiamme todella kasvattaa, silloin voitaisiin varsin hyvin katsoa, etteivät he ollenkaan valehtelisi, ja silloin kenties olisi mahdollista välttää kurittamista. Mutta asiain näin ollessa, ei se käy päinsä.

Hyväksymättä tätä perustelua on kuitenkin myönnettävä, että siinä on paljon perääkin. On todellakin helppoa panna säännöksi ettei saa lyödä. Sillä sääntö pysyy niin kauan kuolleena kirjaimena kun ei näytetä uutta keinoa ja tietä, eli kuinka näissä olosuhteissa on meneteltävä. Senvuoksi näyttää tarpeelliselta kerran asettaa kysymys pohdittavaksi, josko yleensä on mahdollista lapsiamme, sellaisina kuin he ja kuin me nyt kerran olemme, kasvattaa ilman selkäsaunaa, ja kuinka siinä tapauksessa on meneteltävä.

Mutta nyt on mahdotonta täydelleen irroittaa kysymystä suuresta joukosta muita kysymyksiä. Miten lasta on ohjattava, riippuu suuresti siitä, miten häntä on syntymästä asti tähän saakka kasvatettu. Tämä kasvatus yhtä hyvin kuin syntymäkin on mitä läheisimmässä yhteydessä perhe-elämään, siis vanhempain avioelämään. Mitenkä avioliitto vaikuttaa lapseen — ja muuten osaksi jo ennen syntymistä — se johtuu suureksi osaksi vanhempain yleisvoinnista, heidän elämän asemastaan, esim. asuntopulasta ja heidän ruumiillisista voimistaan esim. keuhkojen terveydestä, väkijuomahimosta j. n. e.

Niinmuodoin näemme että olemme yhteiskunnallisten kysymysten keskellä. Toiselta puolen vaikuttaa erittäin suuresti lapseen opetus, jota hän koulussa saa. Mutta että kansakoulu on eräs nykyajan tärkeimmistä pohdittavista kysymyksistä ja siinä taas kaikki muut yhteiskuntakysymyksen osat esiintyvät, on kylliksi tunnettu. Ainoastaan ken kaikki nämä asiat käsittää kokonaisuudessaan ja yhtenäisyydessä, voi toivoa saavuttavansa käytännöllisen tuloksen.

Mutta kun on mahdotonta tässä laajasti pohtia kaikkia yhteiskuntaelämän eri puolia, otamme tähän vain lyhyesti sellaisia, mitkä ovat välttämättömiä asiamme ymmärtämiseksi.

2. Sielun ja ruumiin suhde. Synnynnäiset taipumukset ja vanhempain vaikutus niihin. Siveellinen ja epäsiveellinen avioelämä.

On usein huomattu, että köyhän väestön lapset, sattumalta onnellisempiin olosuhteisiin päässeinä, ovat tulleet aivan samallaisiksi kuin millaisiksi muuten vain varakkaiden lapset voivat tulla. Ja päin vastoin, jos hyvinvoipaisten vanhempain lapsilta onnettomuustapaus riistää välineet hyvään kasvatukseen, jotta heidän täytyy käydä kansakoulua, niin voidaan varmuudella otaksua, ettei niistä muuta tule, kuin mitä varattomainkin lapsista yleensä tulee. Siitä vedetään monasti se johtopäätös, että kasvatusta kykenee jokaisesta mielenmukaisesta lapsesta tekemään mitä tahansa. Kasvatuksesta yksin riippuu, mitä lapsesta tulee.

Tämä johtopäätös on väärä. Jokainen isä, jokainen äiti, joka lapsiaan rakastaa, tietää, että sama hyvä opetus, sama hyvä esimerkki, toiseen lapseen vaikuttaa, toiseen ei, vaikkapa lapset eläkööt sisaruksina aivan samoissa oloissa. Toisen lapsen luonne on toisella tavalla kuin toisen ja vastaanottaa ulkoa tulevia vaikutuksia toisella tavalla. Ei senvuoksi ole oikein luulla, että ainoastaan ulkonaiset olosuhteet, ainoastaan kasvatusta tekee ihmisen, vaan se riippuu siitä miten vastaan otetaan ne vaikutukset, jotka ulkoa tulevat ja ihmisessä itsessään ilmenevät. Sanalla sanoen: jokaisella ihmisellä on synnynnäisiä taipumuksia ja nämä yhdessä kasvatuksen kanssa tekevät hänestä sen, mikä hänestä tulee. Siis kasvatusta vaikuttaa ihmisessä muutoksen, mutta myös synnynnäiset taipumukset määräävät tuloksen.

Vaikka onkin tuskin otaksuttavaa, että joku ei tätä usko, niin ei liene hyödyttömiä valaista asiaa esimerkeillä. Sokeana syntyneeseen lapseen, kuurona syntyneeseen lapseen ei par-

hainkaan kasvatus vaikuta niin hyvin kuin vähemmän hyvä kasvatus terveeseen lapseen. Jokaisella parantumattomalla sairaudella on samallinen seuraus. Sydänvikaisista, keuhkoviallisista, käsi tai jalkaviallisista lapsista, niin vieläpä lapsista, jotka ovat vain yleensä heikkoja ja sairaloisia, ei hainkaan kasvatus voi myöskään henkisesti sitä tehdä, mitä heistä täysin terveinä olisi tullut. Pahimmin on luonnollisesti hermosairasten, heikkomielisten, tai kokonaan heikkopäisten lasten laita. Mutta mitä on heikkomielisyyys, mitä hulluus? Hermojen, varsinkin aivojen eräs tila, jota terveillä ihmisillä ei ole. Mutta hermot, aivot ovat ruumiin osia samoin kuin kädet, jalat, silmät ja korvat. Sikäli kuin nämä ruumiin osat, nimittäin hermot ja aivot ovat epänormaaliset, on ihmisen henkinenkin toiminta epänormaalia. Jos aivot ovat kokonaan epäjärjestyksessä, on ihminen hullu. Heikkoälyisillä on surkastuneet, kehittymättömät aivot, hyvin ravitut ja hyvässä tilassa olevat aivot omaa selväjärkinen ihminen. Ei voida epäillä siitä, että myös erilaiset henkiset lahjat riippuvat hermojen erilaatuisista tiloista, ja varmasti on enemmän tai myöhemmin onnistuva tieteelle osoittaa tämä yksityiskohtia myöten.

Henkiset erilaisuudet johtuvat siis ruumiillisista erilaisuuksista, henkiset ominaisuudet ruumiillisista, eli kuten vähintään sanomme: ne ovat läheisessä suhteessa toisiinsa, yhdellä ihmisellä ovat nämä aivojen osat syntymästä asti erittäin lupaavat, toisella nuo osat, kolmannella ovat ehkä koko aivot suuremmat tai pienemmät. Se vaikuttaa erilaisuuden henkisissä kyvyissä, joita kasvatus tapaa ennakolta ja jotka sen tulee ottaa lukuun. Ne ovat synnynnäisiä.

Luonnollisesti eivät nämä synnynnäiset taipumukset ole tyhjästä syntyneet, eivät taivaasta pudonneet; ne ovat peritty, ovat vanhemmista lapsiin siirtyneet. Aivot ovat sellaiset kuin vanhemmat lapselle syntymässä ovat antaneet, ja

millaiset aivot ovat, sellaiset ovat syntyperäiset henkiset taipumukset.

Siitä ilmenee jokaiselle tunnolliselle ihmiselle, että vanhempain velvollisuus on huolehtia, että he lapsilleen syntymässä antaisivat perinnöksi mahdollisimman hyviä taipumuksia. Huolenpitovelvollisuus lasta kohtaan alkaa jo ennen synnytystä, kun vanhempain vaikutus lapsen kohtaloon alkaa jo ennen syntymää. Ja olkoon tässä sanottuna, että se alkaa paljokaikkea varemmin, nimittäin jo ennenkun vanhemmat yhtyvät avioon.

Muutamissa meitä sosialidemokrateja lähellä seisovissa piireissä, jotka harrastavat naiskysymyksen ratkaisua meidän tavallamme, on äskettäin ruvettu väittämään, että avioelämän ollakseen siveellisen, tulee yleensä olla vain lapsia varten. Niin on äskettäin ruotsalainen kirjailija Ellen Key julkaissut kirjan nimellä: »Lasten vuosisata». Siinä sanotaan: »Uusi katsanto ei kutsu mitään muuta yhdyselämää miehen ja naisen välillä epäsiiveelliseksi kuin sitä, joka antaa aiheita huonoon jälkeläisyyteen ja jättää huonot edellytykset perillisen kehittymiselle». *)

Se näyttää olevan liioiteltua. Kun kaksi henkilöä tahtovat solmita toistensa kanssa avioliiton, niin ei voida vaatia, että he ensi sijassa ottaisivat lapset huomioon, joista he eivät vielä ollenkaan tiedä, josko he tulevat niitä saamaankaan. Avio on lähinnä ja ennen kaikkea itse puolisoitten tähden olemassa. Ei silloin ajatella lapsia, kun mennään kihloihin ja naimisiin. Vaan naimisiin mennään senvuoksi, kun mies ja nainen tarvitsevat aviollista yhdyselämää heidän omaksi onnekseen. Silloin ajatellaan yksinomaan itseä ja siinä tehdään oikein.

*) Ellen Keyn »Lasten vuosisata» 1903. Siv. 12—13.

Tosin voidaan luulla, että asiain säännöllisessä kulussa molemmat näkökohdat, sekä itse että lapset tyydyttävällä tavalla tulevat huomioon otetuiksi. Itse asiassa on se vaan luuloa. Tieteelliset vaarinotot siitä eivät ole vielä kyllin riittäviä. Tuo luulo uskottelee, että vain siveellinen avioliitto kykenee tekemään puoliset itsensa onnellisiksi ja että samalla ainoastaan siveellinen avio tarjoaa parhaimmat takeet lasten menestymiselle.

Mutta millainen avioliitto on siveellinen? Ryhtymättä oppineeseen tutkimukseen siitä, koettakaamme vastata kysymykseen lyhyellä silmäyksellä avioliittoon sellaisena kuin se nykyään on.

Useimmissa tapauksissa ovat aviopuolisot tähän aikaan toisilleen ensisijassa rahan hankkimisen keino. Onhan tunnettua, miten omistavain luokkain piireissä sangen usein mies on ottanut naisen vain myötäjäisten vuoksi. Tapah tuupa työväenkin keskuudessa sellaista, että otetaan se ja se nainen puolisoksi, joka voi ansaita. Tosin ei voida väittää, että tämä näkökanta olisi kokonaan paha, jota olisi tykänään kartettava avioliittoa solmitessa. Mutta se on nykyään pidetty pääasiana. Se on ratkaisevin, usein myöskin ainoa avioliiton peruste. Tätä ei voida sanoa ainoastaan miehistä, vaan yhtä paljon naisistakin. On totuttu otaksumaan, että naiskysymyksessä, aviopuolisoiden suhteissa kaikki paha joh tuu miehestä. Tämä on kokonaan väärä otaksuma. Kuinka lukemattoman monet naiset ovatkaan menneet naimisiin pelkästään turvatakseen elatustaan ja välttääkseen tulemasta vanhoiksi piioksi! Eikö se olekkaan sitten rahaseikka? Molemmilla puolilla ovat rahanäkökannat nykyään pääsyinä avioliittoihin.

Monasti on nyt tultu otaksumaan, että kumminkin useimmissa tapauksissa siten solmituissa avioliitoissa mies ja nainen ovat aistillisesti tyydytettyjä. Kuitenkaan ei kaikissa,

ja missä ei niin ole laita, siinä alkaa helveti maan päällä jo hääpäivästä. Mutta useimmissa tapauksissa on niin, että ruumiillinen miellyttäväisyys, jota toisissaan tapaavat, tulee lisäksi toiseksi avioliitoutumisen perussyksi. Ja useimmat luulevatkin sillä avioelämän tarkoituksen täydelleen täyttävänsä.

Millaiseksi yhdyselämä sellaisessa tapauksessa muodostuneekin, kummoinen perhe-elämä siitä syntyykin, sen tunteminen on liian vaikea. Ulkomaailmalta huolellisesti kaikki salataan ja niin näyttää itse tottuneellekin tarkkaajalle sellainen avioliitto mallikelpoiselta, onnelliselta ja kuitenkin itse asiassa on se sisällisesti mätää ja rumaa. Varmaankin on kansan suussa totuus, jonka se tästä on esittänyt sananlaskussa: »ei kaikki ole kultaa, mikä kiiltää». Kenen onnistuu silmätä sellaisen perhe-elämän salaisuuksiin, hän varmaankin havaitsee, että puoliset heti hääajan jälkeen tulevat tyytymättömiksi toisiinsa, että he joka tapauksessa henkisesti ja usein myös ruumiillisestikin tarvitsevat enemmän kuin toinen puoli voi tarjota; että sitten kumpikin syyttää toistaan ja luulee itsensä tulleen petetyksi, ja että vihdoinkin sellaisesta yhdyselämästä syntyy kolmas ominaisuus: se nimittäin, että mies ja nainen ovat toisilleen huonon mielen tilan syinä.

Tämä lieneekin kaikkein useimpain avioliittojen peruspiirre nykyään: mies ja nainen kumpikin pitävät toisiaan rahan hankinnan esineinä, aistillisen tyydyttämisen esineenä ja huonon mielialan synnyttämisen esineenä.

Kaikki sellaiset avioliitot ovat epäsiveellisiä.

Millaisia synnynnäisiä taipumuksia sellaiset avioliitot siirtävät lapsiin, ei voida siitä mitään varmuudella sanoa. Jo on huomautettu, että sellaisen tutkiminen on äärettömän vaikeaa ja epävarmaa. Ulkopuolella oleva tuskin ollenkaan tietää, josko avioliitto on onnellinen tahi onneton, siveellinen tahi epäsiveellinen ja niinmuodoin ei hän tiedä, josko

hyvälahjaiset lapset ovat syntyneet siveellisestä tai epä-siveellisestä avioliitosta. Ainakin ovat kumoamattomat havainnot liian harvalukuiset, jotta niiden johdosta voitaisiin mitään varmaa päättää. Mutta myöhemmin tulee selväksi, että sellainen avioliitto luopi kasvatukselle arveluttavan epä-suotuisia suhteita.

Avioliitto voi myöskin olla toisellainen. Se saattaa olla sekä ruumiillisesti että henkisesti aviopuolisoiden molemmin puolinen täydennys, joka osottaihe siinä, että kumpikin puoli miellyttää ruumiillisesti toistaan ja ottaa sisällisesti osaa toisen pyrkimyksiin ja toiveisiin, eli kuten on tapana sanoa, että he yhdessä iloitsevat, yhdessä surevat. Ei pelkkää myötätuntoa, jommoista myös vieras tuntee, vaan omaa tunnetta, niin että, mikä tapahtuu toiselle puolisolle, koskee välittömästi toiseenkin. Erittäinkin osottautuu tämä henkisten harrastusten alalla. Ihmisten kesken, joilla ammatissaan on elämäntehtävä kuten taiteilijoilla, kirjailijoilla, opettajilla, insinööreillä j. n. e., huomataan, että toinen puoliso (sillä myös naisella saattaa olla ammatti ja elämäntehtävä) elää mukana kaikessa, kaikessa työssä, kaikissa pyrinnoissa, kaikissa toiveissa. Proletaariin tämä ei sovellu, sillä proletaarilla on harvoin ammatissaan elämäntehtävä. Päiväpalkkalaisena väliin tässä, väliin tuossa ammatissa, täytyy sen olla hänelle enimmäkseen yhdentekevää, mitä siitä työstä tulee, johon hän on parisen viikkoa uhrannut; se ei voi häntä miellyttää, ei kiinnittää hänen mieltään, onnistuuko tai eikö, kun sen sijaan insinööri esim. kaikin voimin tähtää siihen, että siltarakennus tai tunneli, jota hän on ryhtynyt rakentamaan, tulee hyvin tehdyksi. Mutta kuitenkin on proletaarilla henkisiä harrastuksia. Suuri joukko köyhälistöä, joka on liittynyt sosialidemokratiaan, toivoo, uuras-
taa ja työskentelee henkisesti kokonaan määrättyyn suuntaan. Siitäpä johtuu nyt, että toinen aviopuoliso toisen

kanssa ottaa innolla osaa tähän toivoon, pyrkimykseen, niin että mies ja nainen ovat kuin yksi henkilö, jotta he eivät elä toistensa rinnalla, vaan toistensa kanssa ja toisissaan. Ja sellainen avioliitto on siveellinen. Se on rakkauden sitomaa. Mutta rakkaus vaatii pysyvyyttä joka suhteessa henkisesti sekä ruumiillisesti, yhteistä toisiinsa sulautunutta elämää. Pelkkä henkinen sympatia ei tosin tyydytä. Se voi johtaa vain ystävyyteen. Mutta yhtä vähän voi tyydyttää pelkkä ruumiillinen yhtyminen, joka valitettavasti usein vaihdetaan rakkauteen, mutta joka ei sido avioliittoa, jos henkinen yhtymys puuttuu.

Ainoastaan siveellinen, se on rakkaudesta solmittu avioliitto, voi tehdä puoliset onnellisiksi, ja siksi tulisi jokaisen jo itsensä tähden mennä vain sellaiseen avioliittoon. Mutta sellaiset liitot ovat nykyään sangen harvinaiset. Tässä tosin näkyy useimmissa tapauksissa olevan miehen puolella syy. Mies on helposti taipuvainen pitämään itseään henkisesti naista korkeammalla, joten hän ei mielellään suvaitse naista ottamaan osaa pyrkimyksiinsä. Niin sanotuissa »korkeammassa» säädyssä pukeutuu tämä ylpeämielisyys helposti hellään muotoon: »miksikä minä rasittaisin sinua armaani asioilla, jotka sinut tekisivät vain levottomaksi», tahi: »naisten kuullen ei sovi puhua ansaitsemisista.» Tämä merkitsee sitä, että mies pitää vaimoaan pelkkänä leikkinukkena, jolla hän tahtoo huvitella, päästyään päivän rasituksesta, mutta ei minään ihmisenä ja kaikkein vähimmin yhtä oikeutettuna ihmisenä. *) Proletariatissa ilmenee tällainen miehen ylpeämielisyys karkeampana. Hyvin usein tapahtuukin nykyään, että kun nainen tahtoo mennä kokoukseen, niin mies sanoo: »pysy sinä vaan kotona, et sinä siellä kuitenkaan mitään ymmärrä!»

*) Luettakoon Ibsenin ihana näytelmä »Nora».

Tällä ei kuitenkaan ole sitä sanottu, että naiset olisivat kaikesta syytöksestä vapautetut. Päin vastoin. Vielä useammin tapahtuu työläisten keskuudessa, että vaimo, sen sijaan että ottaisi innolla osaa miehensä harrastuksiin, sen sijaan, että hankkisi ymmärrystä niihin kun ei hänellä sitä ole, riitelee, toruu miestä sellaisista muka »turhista, syyttää myös rahan ja ajan menettämisestä, myös vaarasta, joka työläisperhettä saattaa uhata niiden johdosta. Viimeinen on pahinta. Sillä kun nainen miestänsä pakottaa uhkaavan vaaran vuoksi hylkäämään vakaumuksensa, kieltämään sisäisen minuutensa, niin siten koko avioliitto myrkyttyy. Yhdentekevää, mikä miehen vakaumus on — ken vaatii, että hän ei eläisi vakaumuksensa mukaan, että hän edun vuoksi, vahingon pelosta tekee väkivaltaa vakaumukselle, sen kieltää, sitä salaa, ken vaatii, ettei hän niin eläisi ja toimisi, kuten sisäinen tarve vaatisi — se tekee raskaimman vääryyden miestänsä kohtaan. Sillä hän ahdistaa kaikkea, mikä hänessä on miehekästä, kaikkea, mikä hänessä ihmisenä on arvokasta. Nainen, joka sitä tekee, todistaa sillä, ettei hänellä sydämessään ole mitään kunnioitusta häntä kohtaan.

Siis yhteinen elämän työ, yhteinen ymmärtäminen, yhteiset toiveet, pyrkimykset, sanalla sanoen: henkinen elämän-yhteys samoin kuin ruumiillinenkin, se se on, joka tekee avioliiton siveelliseksi ja onnelliseksi.

Mitä nyt tulee siveellisestä avioliitosta syntyviin lapsiin, niin voidaan otaksua, että ne jo syntymästä saavat mitä parhaimpia taipumuksia, joita on mahdollista saada. Tosin on myös tämäkin tähän saakka ollut vain usko, ei enempää. Epäilemättä hankkii kuitenkin ainoastaan siveellinen avioliitto sellaiset ulkonaiset ehdot, jotka hyvälle kasvatukselle ovat välttämättömät.

Tästä kaikesta seuraa, että jo avioon liittoutumisessa vastaisten lasten kohtalo suureksi osaksi määrätään. Ken

lapsensa tahtoo hyvin kasvattaa, hänen tulee ottaa tämä huomioon, ellei naimisiin mennessään niin kumminkin joka tapauksessa myöhemmin kasvattaessaan.

3. Siittämisestä.

Ei voida, kuten sanottu, vaatia, että aviopuolisot jo naimisiin mennessään ottaisivat niin paljon huomioon vielä syntymätöntä lasta, että uhraisivat hänen puolestaan koko oman onnensa. Ei voida esim. vaatia, että sairaat henkilöt, jotka toisiaan rakastavat, eivät saisi mennä naimisiin, kun heidän vastaiset lapsensa arvattavasti tulevat perimään huonoja taipumuksija. *) Vielä vähemmän voidaan estää sellaisia henkilöitä menemästä avioliittoon, jotka, itse olematta sairaita, ovat perineet edeltäjiltään heikkomielisyyden tapauksia, juomahimon, päänpyöräytyksen j. n. e. Sellaisilta henkilöiltä on vaadittu naimattomuutta. Me pidämme sen liikanaisena. Kenenkään ihmisen ei tule olla toisen tiellä, vaan jokainen saakoon etsiä omaa onneaan. Sellaiselta vaadittakoon, että hän lapsilleen syntymässä antaisi niin hyviä taipumuksia, kuin vaan hänelle on mahdollista. Mutta enempää ei oikeuden mukaan sellaiselta voida vaatia.

*) Poisluettavat ovat sukupuolisairaudet. Näiden saastuttamain ei tule jo sen vuoksi mennä naimisiin, kun saastuttavat puolisonsa ja koko vastaisen perheensä — ei ainakaan niin kauan kun vielä ovat sairaat. Valitettavasti tervehtyvät vasta pitkän ajan, usein vuosien perästä. Senvuoksi on annettava lääkärin tutkia ennen naimisiin menoa. Tätä selittää Simon kirjasessaan: Naisen terveyden hoito, ilmestynyt Stuttgartissa, erittäin mieltäkiinnittävästi. Siinä on myös osoitettu että niin sanotut »helpot» sukupuolisairaudet voivat tuottaa avioliitolle kauheita seurauksia.

Sitävastoin on olemassa toinen tilaisuus, jolloin tavallisesti myös jokainen ihminen ajattelee vain itseään, samalla kun siveellisten ihmisten siinä ehdottomasti tulisi ensi sijassa ottaa huomioon vastainen lapsensa. Tämä on siittämissen tilaisuus. Tästä asiasta puhumista pitää moni perin »vaikeana». Nykyään käsitetään monasti se siveellisyydeksi, kun ei puhuta mitään sukupuolipaheista, vaikka niitä ajattelemattomuudessa harjoitetaan. Salittakoon sen vuoksi tästä näin tärkeästä asiasta puhua erään ajattelevan naisen sanoilla. Jo mainitussa kirjassaan puhuu Ellen Key (siv. 43—48):

»Ei vielä sillä ole kaikkea oikeutta täytetty, että huolehditaan sen elämästä, joka on herätetty. Ei kukaan mies (eikä kukaan nainen, olkoon lisätynä) voi kyllin aikaisin kysymystä miettiä, josko ja milloin hänellä on oikeus herättää elämä».

»On vanha puheenparsi, että jokainen on vanhemmilleen kiitollisuuden velassa elämästään . . . Mutta useimmissa tapauksissa tulisi vanhempain pyytää anteeksi lapsiltaan heidän olemistaan».

»Olkoonkin, että puhutaan ihmisten kanssa, jotka puutteeseen tahi rikoksiin ovat joutuneet; tahi ihmisten, jotka kärsivät heikkohermoisuutta tahi muita tauteja sairastavat; tahi vihdoin ihmisten, jotka henkisesti ovat runneltu, niin voidaan useimmissa tapauksissa olla vakuutetut, että he pitävät sairaloisuutensa syvimpinä syinä jotain seikkaa heidän syntymässään tahi lapsuusijässään. Joko he ovat liian nuoresta, tai liian vanhasta, joko sairaaloisesta isästä ja äidistä syntyneet, tai raskaan työn tahi runsaan lapsilauman rasittamista äidistä. Tahi ovat he — vastenmielisesti otetut vastaan, kapinamielin kohdussa kannettuja, ja sitten heidän veressään on ristiriidan siemen tahi ovat he kannetut elämän huolten painon alla».

»Varsinkin juoppouden suhteen (tarkoitetaan taipumusta seurauksena miehen juoppoudesta) joutuu nainen vikapääksi avioliitossa, kun ei ole tietänyt, että kaatuvatauti ja muut sairaloisuudet — ennen kaikkea juoppous — usein seuraavat siitä, että humalainen isä on ollut lapsen siittäjänä. Naisella tuskin on mitään varmempaa koetuskiveä tunteensa pysyväisyydestä miestä kohtaan, kun kuvitella ajatuksissaan miehen ominaisuudet periytyvän lapseen ja tuntee siitä joko iloa tai kalvavaa levottomuutta».

»Miehet eivät riko vain humalassa ollessaan tulevaa sukupolvea vastaan, vaan myös muissa suhteissa, joissa seuraukset ovat vieläkin turmiollisemmat».

»Tarvitaan useampain sukupolvien kehitystä, ennenkuin nainen tulee järkiinsä, kumoutumattomasti vakuutetuksi, ettei hän mene kenenkään ruumiillisesti tai henkisesti sairaloisen tahi turmeltuneen miehen kanssa naimisiin, tehdäkseen tämän isäksi lapsilleen . . . Naisella on tässä suhteessa vain yksi velvollisuus, poistamaton, jota vastaan rikkominen on paha: se että uusi olento, jolle hän antaa elämän, siitetään ja otetaan vastaan lemmessä ja puhtaudessa, terveenä ja kauniina, täydellisessä molemminpuolisessa sopusoinnussa, molempien tahdosta täydellisessä yhteisönnessä — ei koskaan humalassa, tylsässä tavanmukaisuudessa, liialliseksi katsottuna tai hajanaisin, ristiriitaisin tuntein. Siihen asti kunnes naiset eivät tätä velvollisuuttaan ole ymmärtäneet, syntyy maailmaan yhä olentoja, joilta jo syntymisensä ensi hetkestä puuttuu elämän ilon ja elämän kunnollisuuden edellytyksiä».

Tämä kaikki on niin selvää, että on tarpeen lisätä vain joku sana, nimittäin tämä, että niiden haittojen joukossa, jotka turmelevat uutta sukupolvea siittämisessä, on ensi sijalla vanhempain liiallinen työ ja jännitys. Eräs etevimmistä tutkijoista, englantilainen oppinut Maudsley väittää,

että isät, jotka ovat jännittäneet kaiken voimansa rikkau-
den kokoamiseksi, siirtävät sairaaloisia lapsia. Sillä hermo-
jännitys kuluttaa heidän ruumistaan aivan niin ehdottomasti
kuin alkoholi tahi oopiumi. Tämä on luonnollisesti voi-
massa yhtä suuressa määrässä työläisiinkin nähden, ja tämä
taasen osoittaa, kuinka turmelevasti yleiset yhteiskunnalliset
olot vaikuttavat työläisnuorisoon, myöskin jo kauan ennen
syntymistä. Niipä seuraakin tästä siis, että tunnollisten
ihmisten, jotka eivät tahdo itse lisätä tulevain lastensa kur-
juutta, tulee pidättäytyä liiallisesta jännityksestä sekä siittämi-
sen tilassa on vältettävä väkijuomia, oltava terveitä silloin
ja molemmin puolin suostuvaisia.

4. Mikä on kasvatuksen tarkoitus?

Kun pitää aina silmällä, että lapsen henkiset taipumuk-
set kiinteästi riippuvat hänen ruumiinsa tilasta, varsinkin
aivojen, niin selviää ilman muuta, ettei mitään lapsen hen-
kistä ominaisuutta keinotekoisesti, ulkoisesti vaikuttamalla
voida poistaa. Järkevä kasvattaja ei sen vuoksi vaadi, että
lapsen ominaisuudet kasvattajan ihanteiden ja toiveiden mu-
kaan tulevat muodostumaan, vaan hän laskee, että ne nyt
kerran ovat sellaisia kuin ovat, ja hän sovittaa kasvatuksensa
toiminnan niiden mukaan.

Tämän näkökohdan sivuuttamisesta seuraa, että se tapa
jolla melkein poikkeuksetta kaikkia lapsia nykyään kasva-
tetaan, on kerrassaan nurinkurinen. Kummoisia ovatkaan
sitten keinot, joilla yhä vielä kasvatetaan? On kaksi kei-
noa, joilla luullaan kaikki parannettavan: siveyssaarnat ja
rangaistukset. Niin, mutta onko mahdollista, että kaunein
siveysaarna ja kovin rangaistus jotain muutosta vaikutta-

vat siinä lapsessa, jolla yksi aivon osa on hyvin, toinen osa huonosti kehittynyt? Ainoa, mitä lapsi tuntee sellaista kohtaan on, että hänelle tehdään vääryyttä. Sillä häneltä vaaditaan, että hänen tulee toimia vasten luontoaan, että hänen tulee kieltäytyä siitä, mikä on hänen ruumiin vaatimuksensa mukaista, ja tehdä, mitä sen perustuksella on epäluonnollista. Ajatelkaammepa vain omaa lapsuuttamme! Ovatko sellaiset keinot muuta vaikuttaneet kuin välinpitämättömyyttä, tuntiessamme vääryyttä kohtaamme tapahtuneen? Minkävuoksi se oli vääryys, missä vääryys oli, sitä emme tosin tietäneet. Mutta että se oli vääryys, siitä ei meillä ollut mitään epäilystä. Ja samoin käsittävät meidän lapsemme asian tänään.

Virhe on siinä, ettei välitetä lasten syntyperäisistä taipumuksista. Koulussa sekä kotona käytetään kasvatukselle normaalimittaa, jonka jokaisen lapsen tulee täyttää. Kaikkia arvostellaan saman mitan mukaan, jokaisesta täytyy tulla vain uusi numero entisen mallin mukaan. Kaikkia ominaisuuksia, jotka soveltuvat normaalimittaan nimitetään »hyviksi», ja niitä koetetaan kehittää samaan suuntaan. Kaikkia niitä, jotka eivät siihen sovellu, sanotaan »huonoiksi» ja koetetaan pois kitkeä. Ja sitä aina nuhdesaarnalla ja rangaistuksella, minkä lisäksi rangaistuksen vastakohtana käytetään kiitosta, palkintoa.

Vanha kreikkalainen satu kertoo hirveästä Prokrustesta, jolla oli koti valtatievarrella. Hän otti ohikulkevat vastaan vierasvaraisesti. Kestittyään oivallisesti vei hän matkustavaisen makuuhuoneeseen. Mutta siellä oli vain yksi ainoa vuode, joka ei tietysti soveltunut jokaisen ruumiin mukaan. Sillä toiselle oli se liian pitkä, toiselle liian lyhyt. Sen Prokrustes vallan hyvin tiesi: kelle vuode oli liian lyhyt, siltä sahasi hän jalvoja niin paljon lyhemmäksi, että ruumis tuli sopivaksi. Kelle taas vuode oli liian pitkä, veny-

tettiin ruumista, kunnes täytti vuoteen pituuden. Tämän tarinan ovat vanhat kreikkalaiset keksineet kolmetuhatta vuotta sitten ja eivät kuitenkaan tienneet mitään nykyisestä koulusta ja nykyisestä kasvatuksesta! Eikö se olekin todellinen Prokrusteen vuode?

Ymmärtäväinen kasvattaja sovelluttaa kasvatuksen, kuten sanottu, lapsen taipumusten mukaan. Ei hän aseta mitään kasarmimaista mittaa, jonka kaikkien lasten tulisi saavuttaa. Vaan hänen pyrkimyksensä on kasvattaa jokaisesta lapsesta vain sellainen, jollaiseksi tämä taipumustensa mukaisesti voi tulla.

Se merkitsee: kasvatuksen tarkoituksen tulee olla saattaa täyteen kehitykseen ja toimintaan ne taipumukset, jotka kasvatilla ovat. Tahi kuten toisilla sanoilla lausutaan: saattaa ihmisen henkilöllisyyss täydelliseen sopusointuunsa kehitykseen.

Vanhan kasvatustavan puoltajat tätä vastustavat. He määrittelevät toisin kasvatuksen tarkoituksen. He sanovat tahtovansa tehdä kasvatista »hyödyllisen jäsenen yhteiskunnalle», tahi tehdä hänet »onnelliseksi». Nyt voidaan olla eri mieltä siitä, kuka on yhteiskunnalle hyödyllinen ja kuka on onnellinen. On paljon aihetta otaksua, että vain se on, joka on saavuttanut uuden kasvatuksen asettaman tarkoituksen.

Uuden ihanteen mukaan on kasvatti tehtävä kykeneväksi asettamaan kaikki hänessä piilevät voimat ja taipumukset suurimmassa määrässä toimintaan. On siis kypsytettävä häntä, mihin hän suinkin voi kehittyä. Mitä hän silloin saa aikaan sillä, hyödyttää hän yhteiskuntaa. Nykyisen kasvatuksen tarkoituksen mukaan jää yleensä suuri määrä taipumuksia kehittymättä, nimittäin kaikki, jotka eivät esiinny normaaliohjelmassa. Mutta itse niitä asioita, joita koulu opettaa, on olemassa vain se määrä, jonka normaalimita

suunnittelee. Lahjat, joille ne eivät sovellu, saavat kuihtua. Sellaistenkin lasten, jotka jo ajoissa ovat saavuttaneet kansakoulun tarkoituksen, täytyy vuoden pitkää pysyä ensi luokalla ja kahdesti, jopa kolmasti pureskella samaa oppiainetta! Kasvatuksen loputtua ovat he näin ollen yhteiskunnalle paljon vähemmän hyödyllisiä, kuin jos heidän toimintakykyään olisi täydellisesti kehitetty.

Tosin tämä johtuu paljon siitä, että nykyään yleensä ollaan toista mieltä siitä, millä tavallinen ihminen hyödyttää yhteiskuntaa. Luullaan, että ihmisen tulee osata mukautua kaikkiin suhteisiin. Tämän katsantokannan mukaan on tärkeintä että ihmisen tulee soveltua kuin rakennuskiven, mihin tarve vaatii, toisten tahdon mukaan. Ryhdytään siis muodostamaan ihmishenkeä mukautuvaksi, taipuvaksi aineeksi, vahaksi, joka voi sopeutua kaikkiin kohtiin. Niinpä siihen tarvitaankin, ettei varsinkaan ihmisen oman tahdon taipumukset pääse kehittymään, vaan päin vastoin kaikin puolin tulevat kukistumaan. Uuden katsantokannan mukaan päinvastoin on ihminen hyödyllinen yhteiskunnalle sen mukaan, mitä hän voi toimittaa, eikä sen mukaan, mitä hänellä toiset tahtovat teetättää.

Mitä taasen tulee kasvatin onneen, niin se on yksistään hänen henkilöillisyytensä täydessä ja vapaassa toiminnassa. Nykyinen kasvatus ei ala hänen luonnollisten taipumustensa ja kykyjensä kehittämällä, ja elämän olot eivät suo hänen elää luonnollisten taipumustensa mukaan. Siksi onkin useimpain arvostelukyky sokaistu ja sellaiset hakevat onnea sivuseikoista, jotka eivät sitä heille voi antaa. Sangen usein etsitään sitä aistillisista nautinnoista. Hyvää syöntiä ja juontia, vähää työntekoa, toisen sukupuolen kanssa seurustelua, kas sitä sanotaan elämän kaunistamiseksi. Mutta onko sellainen onnea? Kummallista, että jokainen näitä tavoitellut niin pian kyllästyy! Mutta ken kerran sellaista elämää on

viettänyt, hän tavallisesti ei voi siitä kuitenkaan luopua. Mutta minkä vuoksi? Kysyttäköön vain vanhalta tavan vuoksi ryyppääjältä, miksi hän sitten alituiseen juo. Silloin pian saadaan tietää syy: olemisen taistelun unhottamiseksi. Niin kaukana on tällainen tila onnellisuudesta. Tämä muuten jo ennen vanhaan huomattiin ja silloin mentiin päinvastaiseen äärimmäisyyteen. Luultiin onnen vaativan täydellistä kieltäytymistä nautinnoista. On tunnettua varhaisimman kristillisyyden tärkein piirre, tuo jyrkkä poiskäyntyminen maailmasta, tuo »lihan kuolettaminen», mikä sitten luonnollisesti johti ihmisen kaikkein luonnollisten taipumusten täydelliseen masentamiseen. Nykyinen siveysoppi, myös niin sanottu kristillinen, ei tosin käsitä asiaa näin. Mutta kasvatuksessa kuitenkin on tämä peruspiirre näihin aikoihin pysynyt, ainakin proletarilasten kasvatuksessa. Tärkein, mitä kansakouluoppilaan yhä vielä vallitsevan medotin mukaan tulee oppia, on alistuminen ja luopuminen taipumuksistaan.

Tämä kaikki ei ole mitään onnea. Mutta olisihan niin vaikeaa nähdä, missä on onni? Milloin lapset ovat onnellisia? Silloinko kun heitä pakotetaan istumaan hiljaa tuolilla, olemaan »kilttejä» eikä ketään häiritsemään? Ei, tahi kun he saavat juosta ympäri ja meluta ja leikkiä? Heillä on siinä iässä luonnollinen tarve liikuttaa jäseniään ja ovat tyytyväiset, jos saavat tätä tarvettaan tyydyttää, onnettomat, jos sitä heiltä estetään. Konsa on koulupoika onnellinen? Silloinko, kun häntä pakoitetaan tehtävään, johon hänellä ei ole mitään taipumusta, josta hän ei mitään käsitä, johon hänellä ei ole yhtään halua? Ei. Mutta kun hän saa ryhtyä tehtävän ratkaisuun, joka soveltuu hänen voimilleen, jonka hän voi ratkaista, silloin on hän iloinen ja onnellinen. Ja samoin on täysikasvuistenkin laita. Terve ihminen on onnellinen harjoittaessaan taitojaan. Puhuja iloitsee puhees-

taan, soittaja soitostaan, opettaja on onnellinen opettaessaan, insinööri rakentaessaan. Ja muuten on hyvin ymmärrettävää, ettei ainoastaan silmäys tehtyyn työhön tuota tyytyväisyyttä, vaan myös itse työ, jo olevien taitojen harjoittaminen. Tässä kohden sanookin sananlasku oikein lausuessaan: työ suloistuttaa elämän. Työn vain täytyy olla sellaista, joka soveltuu luonnollisiin voimiin ja taipumuksiin, ja sellaista onnea nauttii nykyään valitettavasti harva ihminen.

Tämä ei ole selvillä jokaisella, ei myös jokaisella työläisellä. Sillä työläisten keskuudessa ei ollenkaan esiinny, että joku olisi tyytyväinen työssään. Tutkikaammepa edelleen. Synnynnäisiin lahjoihin ei kuulu ainoastaan sellaisen ymmärtäminen, vaan myös sellaisen tahtominen, jota sanotaan luonteeksi. Jokaisella lapsella on synnynnäinen luonteensa. Hän tahtoo tätä, ja tuota ei hän tahdo. Onko hän onnellinen, jos hänen tahtonsa masennetaan? Ja olemmeko me täysikasvuiset onnellisia, jos meidät alistetaan pakon alle, jos pakotamme tahtoomme seuraamaan vierasta tahtoa? Ei suinkaan. Sehän on vapauden merkitys, että vapaa on ainoastaan se, ken voi tehdä tahtonsa mukaan. Ja vain vapaa ihminen on onnellinen, siihen ei tarvita enempiä todistuksia.

Vihdoin on myöskin tunteen taipumuksia. Tunteeksi sanomme tunteen taitoa, varsinkin taitoa tuntea, mikä on kaunista ja hyvää, suurta ja jaloa. Siihen kuuluu taito nauttia jalosta. Ken ei kaunista tunne, ei hän siitä voi nauttiakaan. Olemmeko onnellisia, jos me surun johdosta emme tälle taidolle mitään muuta nautintoa tunne kuin juomisen ja pelaamisen ja muun sellaisen, samalla kun emme välitä ihanimmastakaan näytelmästä, kauneimmastakaan musiikista, kuuluisimmastakaan taideteoksesta, kun ei ymmärryksemme, makumme ole siihen suuntaan kehittynyt? Vastaus ei ole epäiltävä. Syvästi surkuteltavia ovat sellaiset

raukat, jotka teatterissa (ja niitä tavataan yhtä usein kalliimilla kuin halvemmilla paikoilla) osoittavat runsaasti suosiotaan jokaiselle ilveilylle, samalla kun he eivät ymmärrä mitään syvimmästä näytelmästä.

Siis onni piilee synnynnäisten taipumusten vapaassa toimessa pitämisessä *), ja jos tahdotaan kasvatuksella tehdä ihminen onnelliseksi, niin täytyy sen saattaa hänen taipumuksensa täydelliseen kehitykseen, hänen henkilöisyytensä täyteen kehitykseen.

5. Hyvät ja huonot taipumukset.

Mutta, voidaanhan väittää, että löytyyhän hyviä sekä huonoja taipumuksia. Tuleeko kaikkien, myöskin huonojen taipumusten saada kehitystä?

Syntyperältään ovat henkiset taipumukset eri laatuisia. Että yhtä osaa niistä nimitetään huonoiksi, riippuu tavallisesti pelkästä mielivallasta, kuten on jo osoitettu. Kun ne eivät sovellu normaalimitaan, sanotaan niitä senvuoksi huonoiksi. Tosin muodostuvat sellaiset halut usein todella huonoiksi, se on ympäristöä häiritseväksi. Mutta vain siksi, kun niitä alunpitäen katsotaan huonoiksi ja niiltä on riistetty terveen kehityksen edellytykset. Ei yhdelläkään lapsella ole syntyperäistä taipumusta riistämään turilailta tahi karpäsiltä jalkoja ja siipiä. Synnynnäistä on vain halu tarkoin tutkia kaikkea, mikä joutuu käteen. Ainoastaan kun nykyinen kasvatustämän hyödyllisen halun kehittymisen »ilkeänä» tukahduttaa, ilmautuu se häiritsevänä, se on

*) Ei liene tarpeetonta huomauttaa, että kaikkein aikain ja kansain suurimmat henget ovat näin asian käsittäneet. Olkoon mainittu vain Aristoteles, Goethe, Ibsen.

sairaaloisena. Sen auttaminen tahi estäminen tapahtuu vain siten että kasvatetaan sielu terveeksi, samoin kuin ruumiillinen kivuloisuus estyy vain siten, että kasvattaessa edistetään lapsen ruumiin terveyttä.

Tätä selittää silmäys lapsen ruumiilliseen kehitykseen. On äitejä, jotka lapsen syntymästä asti valittavat, että lapsen sääret ovat väärät. He pelkäävät hänen siihen »tottuvan» ja siten saavan väärät sääret. Sitä estääkseen sitovat he lapsen sääret lujasti ja tekevät hänelle siten vähintään suurta kiusaa, jolleivät tuota suorastaan tuskaa. Sitten edelleen tahtovat he häntä »totuttaa» yöllä nukkumaan, ja sen vuoksi tekevät sen periaatteen etteivät yöllä anna lapselle ruokaa, huutakoon miten paljon tahansa. Pariisen viikkoa tai kuukautta myöhemmin tahtovat he »totuttaa» häntä ruumiin asentoon kun he »opettavat» häntä oikein istumaan, ja taas muutaman ajan perästä »opettavat» he häntä seisomaan ja kävelemään. Ja kun äiti sillä tavalla on itseään vaivannut ja luulee tehneensä velvollisuutensa, niin on hän sen perästä vielä peräti ihmeissään kun lapsi saa väärät sääret. Itse asiassa onkin hän tehnyt kaikkensa auttaakseen lapsen tulemistä vääräsääriseksi. Kuinka onkaan nimittäin asianlaita?

Ennen syntymää, äidin kohdussa on lapsella kuten tunnettu sängen vähän liikkumisen tilaa. Siksi on se siellä aina taivutetuin säärin. Sentähden on sille päästessään valoon säärrien taipunut asento luonnollinen ja mukava. Niin usein kuin niitä oikaistaan niin usein ne vapaiksi päästyään jälleen käyristyvät. Jos käytetään niitä kohtaan liian paljon väkivaltaa, niin voidaan korkeintaan niitä vioittaa. Sitominen pusertaa sääret asentoon, joka on niille epäluonnollinen, ja sen vuoksi heikontaa niitä. Suoraa asentoa ei saavuteta keinotekoisella suoristamisella, vaan antamalla lapselle voimakasta, terveellistä ja runsaasti ravintoa, josta luut

vähitellen yleensä vahvistuvat ja voimistuvat. Silloin ojentuvat aikaa myöten sääret itsestään. Terve, hyvin ravittu lapsi saa aikaa myöten itsestään sellaisen ryhdin, jommoinen kaikilla terveillä ihmisillä on.*)

Siis on tarvis ainoastaan oikeaa ravintoa. Mutta miten sen laita on? Äiti saattaa pitää »periaatteenaan», ettei anna öisin lapselle mitään, totuuttaakseen pois häntä »pahasta tavasta» häiritä öisin täysikasvuisia. Mutta hän unhottaa tahi ei tiedä, että pikku lapsen maha alussa on perin pieni. Hän voi kerrallaan syödä vain sangen vähän. Toiselta puolen kasvaa lapsi sangen pian, samoin vatsa, jonka vähäinen sisältö on nopeasti käytetty. Silloin tulee nälkä. Lapsen maha on parin viikon perästä jo neljä—viisi kertaa niin suuri kuin syntyessä. Kuta suuremmaksi nyt vatsa tulee, sitä enemmän voi se kerrallaan ottaa vastaan ruokaa ja sitä kauemmin kestää. Siitä johtuu, että pieni lapsi alussa vaatii joka hetki ruokaa, kun sen sijaan myöhemmin väliajat voivat vähitellen yhä pidetä. Mutta tämä tapahtuu sangen hitaasti, ja yö kestää kuitenkin 7—8 tuntia. Ennenkuin lapsi voi niin pitkän ajan olla syömättä, täytyy hänen olla vähintään 6—9 kuukauden vanhan. Varmana pidetty tutkija Preyer kirjoittaa tästä **): »kymmenen viikon ajalla olla yöllä kolmasti valveilla ja nälkäisenä, on liian vähän». — Tästäkin huomattakoon ettei »totuttaminen» ollenkaan sovellu, ja että lapselle yhdeksänä ensimmäisenä kuukautena tulee antaa ravintoa niin usein kuin hän sitä vaatii. Katsotaanpa nyt äitiä, joka tahtoo lastaan totuttaa ojentamaan sääriä ja samalla vaatii sitä pysymään öisin levollisena! Hän kieltää lapselta sen ravintomäärän,

*) Sopivasta ravinnosta seuraa myöhemmin selostus.

***) W. Preyer, »Di Seele des Kindes». 5 painos 1900. Kirjaa voi lukea vain perehtynyt lukija. Muut eivät sitä ymmärrä.

jonka tämä tarvitsee, jotta jäsenet vahvistuisivat ja tekee lapsen kykenemättömäksi pitämään sääriä suorina, jonka se tekee itsestäänkin, kunhan saa kylliksi ravintoa.

Yhtä suuresti rikotaan lasta kohtaan, kun sitä keinotekoisesti seisotetaan, kun sitä »opetetaan» seisomaan ja kävelemään. Siinä nimittäin ei ole mitää opettamista. Kun lapsi saa aikaa ja runsaasti ravintoa, niin tulevat sääret samalla kaikkien toisten ruumiin osain kanssa vähitellen yhä vahvemmiksi, ja sitten tulee eräänä kauniina päivänä hetki, jolloin lapsi aivan itsestään nousee jaloilleen. Miksi ei se sitä itsestään ennemmin tee, ei selkäranka näet ole kylliksi vahva tukemaan ruumista, ja jokainen yritys keinotekoisesti pystyttää lasta ennen tätä aikaa, kätkee suuren vaaran itsessään, kun selkäranka saa kannettavakseen niin raskaan painon, jota ei se vielä voi kantaa, ja seurauksena on selkärangan koukistuminen. Ja selkärangan sisällä on, kuten tiedetään, pidennetty selkäydin, joka on elämälle vähintään niin tähellinen kuin aivotkin. Pidennetyt selkäytimen sairaudet ovat kauheinta mitä olla saattaa. Tästä nähdään, miten pelottavasti voidaan vohingoittaa lasta, kun sitä ennen aikojaan pystyyn nostetaan. Ei senvuoksi saa ketään lasta käsivarresta kohottaa ennenkuin se itsestään on seisalleen kohonnut. Tai itsestään siihen pyrkii.

Sama on myös seisomisen ja kävelemisen laita. Oikein ravittu, terve lapsi nousee aikaa myöten kokonaan itsestään, ensin polvilleen ja alkaa sitten ryömiä ympäri permanttoa. Silloin ovat hänen jäntereensä juuri niin vahvat, että ne voivat kannattaa ruumista siinä asennossa, mutta ei vielä kokonaan pystyssä. Vähän aikaa sen jälkeen tulee sitten hetki, jolloin hän ensi kerran asettuu molemmille jaloilleen ja alkaa vähitellen tallustella ympäri. Ken ennen tätä aikaa lasta keinotekoisesti pystyttää jaloilleen tahi koettaa keinotekoisesti panna kävelemään, hän asettaa sääriille

kuorman, jota ne eivät vielä voi kannattaa, ja sentähden ne vääristyvät.

Millaisen säännön saamme me tästä lapsen kasvatukselle vähintään kahtena ensi vuotena? Sen, että vanhempain velvollisuus on antaa lapselle terveellistä ja tarpeeksi ravintoa, ja muuten ei lapselle mitään opettaa, ei mihinkään pakottaa, vaan antaa siitä itsestään tulla mikä siitä tulee. *) Jokainen keinotekoinen ryhtyminen tähän tulemiseen on paha. On juuri kuin tahdottaisiin kasvia pakottaa raa'asti käsiksi käymällä pikaisempaan kasvuun. Nähdäänhän monasti, miten lapset kärsimättöminä aukaisevat käsiin ruusun nuput siinä mielessä, jotta siten kukat pikemmin alkaisivat loistaa. Juuri niin järjettömästi menettelevät kasvattajat, jotka luulevat keinotekoisella ryhtymisellä edistävänsä lapsen ruumiillista kehittymistä. Luonnollisesti on lapsesta pidettävä huolta. Esimerkiksi, kun se alkaa vuoteessa kohottautua ja ryömiä, niin on katsottava, ettei se putoa; kun se lattialla ryömii ja kulkee niin ei silloin tarvitse sitä vahtia; tehkään rauhassa kokeilujaan, että kaatuminen koskee ja että sitä on vältettävä. Lapsi oppii siten pian itseään auttamaan ja varomaan, joten siten on varmempaa kuin valvomalla, mikä ei kuitenkaan riitä joka askelelle. Mutta siitä on pidettävä huolta, ettei putoaminen tuota pahempaa vahinkoa. Ei saa antaa leikkiä avonaisen kuopan reunalla, ei myös kaduilla. On katsottava, ettei lapsi saa kaataa raskasta tuolia päälleen ja sen sellaista. Näin on henkisessäkin kasvatuksessa vältettävä jokaista suoranaista puuttumista lapsen toimintaan. Hänen tulee saada kehittyä itsensä, toinen ei voi eikä saa hänen kehitykseensä puuttua.

*) Missä ilmenee ilmeistä epämuodostusta, siinä on luonnollisesti lääkärin apu tarpeen, kuten jos esim. lapsi ei vielä 1½ vuotiaana yritä kohota ja kävellä. Ne tapaukset ovat harvinaisia.

6. Pois pakko.

Mahtaa tuntua omituiselta kun olemme näin kauan viipyneet ruumiin kasvatuksessa, ja vielä sen lisäksi äsken syntyneen lapsen, vaikka kuitenkin tarkoituksemme oli puhua henkisestä kasvatuksesta ja muuten etupäässä myöhemmällä ikäkaudella. Tämä on tapahtunut kolmesta syystä.

Ensiksi, kuten jo usein on todistettu, ovat sielulliset ominaisuudet mitä läheisimmässä yhteydessä ruumiillisiin. Vain terveessä ruumiissa voi terve sielu asua, se tiedettiin jo muinaisina aikoina. Mutta nykyään tiedämme vielä enemmän. Tiedämme, että myöskin parhaimpien henkisten taipumusten täytyy kuoleutua, jos aivot eivät voi kasvaa ja menestyä ruumiillisen laiminlyönnin vuoksi. Tiedämme, ettei kasvatus ole mitään sen enempää kuin ulkoapäin tulevia vaikutuksia ihmisen henkisiin taipumuksiin. Nämä vaikutukset saattavat tulla vain yhtä ainoaa tietä, nimittäin ihmisen viiden aistin välityksellä. Mitä näemme, kuulemme, maistamme, haistamme, tunnemme, vaikuttaa sieluumme, muu ei. Niin muodoin, jos nämä viisi aistia elimineen, siis ruumiinosat, eivät ole järjestyksessä, ei parhainkaan kasvatus saa mitään aikaan. On tunnettua, että yleinen heikkous tai suoranainen kivuloisuus vähentää parhaimmankin opetuksen vastaanottokykyä. Senpätähden onkin ruumiin oikea kehitys kasvatuksen ensimmäinen ja tärkein perustus. Mitä tässä turmellaan, ei sitä myöhemmin voida selkäsaunoilla parantaa.

Toiseksi kuuluu kaikki se, mitä me olemme tunnustaneet tarpeelliseksi lapsosen ruumiillisessa kasvatuksessa, tosiasiallisesti myös jo henkiseenkin kasvatukseen. Jos pidetään kiinni siitä periaatteesta, että antaa lapsen ruumiillisesti itsestään ilman pakotusta tulla millaiseksi se tahtoo, niin siten samalla kehittyy hänen ymmärryksensä ja tahtonsa. Tämä menettely onkin ainoa keino mikä yleensä tällä aikai-

sella ijällä on mahdollinen. Niin paljon on ilman muuta tiedossamme, että kuvaannollisesti sanoen kauneimmatkin saarnat jostain lasten maidon valmistuksesta tahi siitä, mitä on tehtävä, mitä ei, lasten ymmärryksen ja luonteen kehittämiseksi ensimmäisestä toiseen ikävuoteen, ovat hyödyttömiä. Jos sen sijaan annetaan lasten lattialla ympäri ryömiä ja mielensä mukaan kaikkia käsiinsä saamiensa esineitä katsella, kosketella, kuunnella, haistaa, ehkäpä myös maistaa (jollei ne suorastaan ole myrkyllisiä), silloin oppivat ne näitä esineitä tuntemaan, ja siten kehittyvät heidän ymmärryksensä. He lähentävät erilaisia esineitä toisiinsa, vertaavat niitä ja muodostavat itselleen käsitteitä. He huomaavat esim. että villapeite on pehmeä, mutta puu kova, he oppivat tuntemaan lasin läpinäkyväksi, kiven läpinäkymättömäksi j. n. e. Kun ei heidän ensi kävely-yrityksensä tieltä raivata pois esteitä, vaan jätetään se heidän tehtäväkseen tahi annetaan heidän auttaa itseään toisella tavalla, niin kehittyvät sitenkin heidän ymmärryksensä: he hoksaavat, että miksi he eivät voi mennä edelleen ja etsivät keinoja poistaakseen esteet tahi mennäkseen niiden ohi, ja siten kehittyvät heidän tahtonsa, jota tukee, niin pian kun pyrkimys onnistuu, itseluottamus. Mutta tahto ja itseluottamus ovat tulevan luonteen perustukset. On sen vuoksi vääryys lasta kohtaan, jos siltä estetään liikunnan vapaus. Kuinka usein tapahtuu, että lapsi, peitteisiin ja huiveihin käärittynä asetetaan lattialle ja ehkäpä vielä sidotaan pöydän jalkaan kiinni. Siinä tulisi sen leikkiä, mutta ei paikaltaan liikahtaa. Sillä tavalla tahdotaan varjella vahingoilta, väliin myöskin pelkäästään itsensä hoitajan mukavuuden vuoksi. Itse asiassa poistetaan siten lapselta kaikki mahdollisuus kehittää ymmärrystään ja luonnettaan, samoin kuin estetään hänen ruumiinsa liikuntaa.

Kolmas ja tärkein perustus vihdoin ruumiin kasvatuksen hyödyllisessä pohdinnossa, on se, että »antaa muo-

dostua» periaate vastakohtana »pakottamiselle», jota näihin asti on oikeana pidetty, kelpaa yhtä hyvin henkisellekin kasvatukselle.

Kun alati pidetään sitä tosiasiaa silmällä, että ihmisen henkiset ominaisuudet ovat hänen ruumiinsa laadun kanssa mitä läheisimmässä yhteydessä, niin huomataan, että terveelliselle kehitykselle on olemassa vain yksi ja sama keino, nimittäin: antaa ihmisen kasvaa terveissä olosuhteissa. Lapsella on jalat juoksemisen ja hyppimisen toimintaa varten. Jotta jalat hyvin kehittyisivät ja velvollisuutensa täyttäisivät, on tarpeen: ensiksi tyydyttävää ravintoa, joka niille antaa tarpeeksi voimia ja toiseksi harjoitusta. Järjellinen kasvattaja antaa siis lapselle tilaisuutta harjoittaa jäseniään. Tilaisuutta! Mutta harjoittamisesta pitää lapsi itse kyllä huolen. Kasvattaja saattaa kyllä paljon hypittää ja juokсутaa, siitä lapsen sääret eivät yhtään voimistu eivätkä totu, niin kauan kun ei hän itse juokse. Se on selvää jokaiselle. Mutta eikö tämä koske myöskin aivan samoin henkisiä ominaisuuksia? Esimerkiksi lapsen on opittava ajattelemaan. Siihen tarvitaan (paitsi tyydyttävää ravintoa aivoille) hänen omaa ajatustyötään. Toiset ajatelkoot miten paljon tahansa, se ei hyödytä yhtään lasta. Ja kuitenkin perustuu koko ymmärryksen kasvatukseen nykyään vielä siihen, että annetaan toisten ajatella lapsen edestä.

Joku sanoo ehkä: mutta eihän lapsi voi ennemmin ajatella ennenkuin hänelle vähintään kerran osoitetaan, kuinka se tapahtuu. Niin oikealta kuin tämä kuulostaakin on tämä kuitenkin suuri erhetys. Ajatteleminen on aivojen toimintaa, samoin kuin juokseminen jalkojen. Osaako lapsi juosta, ellei joku hänelle näytä, miten se tehdään! Sitä voidaan tuskin varmuudella ratkaista. On mahdollista että lapsi juoksee vasta sitten, kun hän on nähnyt jonkun juoksevan; mutta mahdollista on myöskin, että juoksemisen taito lap-

sella on synnynnäistä ja että hän ilman esimerkkiä juoksee, niin pian kun sääret ovat varttuneet kyllin voimakkaiksi. Juuri samoin on ajattelemisen laita. Joko ajattelemisen taito on aivoille synnynnäistä, silloin ajattelee lapsi ilman esikuvaa, niin pian kuin aivojen aineellinen kehitys on tarpeeksi pitkälle kehittynyt. Tahi hän jäljittelee, silloin ottaa hän esimerkin itsestään ympäristöstä, ja jo kauan ennenkun joku ihminen ryhtyy hänelle osoittamaan, miten ajatellaan. Sillä sitä ei tarvitse epäillä, että lapsi jo ensi elämänsä vuotena alkaa ajatella *). Näinä aikoina ei häntä kuitenkaan vielä voida opettaa, ja kun myöhemmin, neljännellä tai viidennellä vuodella hänelle sitä tahdotaan tehdä, niin unhotetaan, että lapsen on täytynyt itse toimittaa jo ääretön paljous ajatustyötä.

Tästä seuraa: yhtä vähän voidaan opettaa ajattelemaan kuin kohottautumaan, seisomaan ja kävelemään. Lapsen täytyy luonnollisesti oppia ajattelemaan, mutta siihen voi hän vain itsestään, aivojensa omintakeisen toiminnan kautta. Ajattelemisen kyvyn täytyy varmasti kehittyä itsestään lapsessa aivan samaten kuin hänen ruumiilliset taitonsa. Ja sama on muidenkin henkisten taitojen laita, nimittäin tahtomisen ja tuntemisen. Ei myöskään niitä voida ulkoapäin lapseen istuttaa, vaan niiden täytyy itsestään kasvaa, synnynnäisten taipumusten mukaisesti. Kasvattajan toiminnan on rajoittuminen hankkimaan aivoille tarpeellista aineellista ravintoa ja harjoituksen tilaisuutta **) Olkoon tässä huomautettuna,

*) Preyer esittää mainitussa kirjassaan sivulla 231 sarjan todistuksia siitä.

**) Ei voida kyllin pontevasti huomauttaa hyvän ravinnon tärkeydestä kasvatukselle. Luonnollisesti lääkäri tässä neuvoja jakaa. Oivallista johtoa antaa tri Simon kirjassaan: »Naisen terveydenhoito» (ilmestynyt Stuttgartissa, hinta 2 saksan markkaa vihkolta). Sen mukaan on lapselle ennen vieroittamista äidin-

että ennen aikainen keinotekoisesti aikaansaatu aivojen toiminta aivan samoin kuin ennen aikaisesti kohoamaan ja seisomaan pakottaminen voi saattaa pahoja seurauksia. Preyer huomauttaa siitä (lapsen sielu, sivu 245 ja 248): »vitkallinen ja alinomainen ymmärryksen kehitys neljänä ensimmäisenä vuotena, mutta varsinkin kahtena ensi vuotena, herättää parempia toiveita kuin pikainen ja epätasainen . . . Nähtävästi ovat aikaisin ja taitavasti (puhetta) matkivat lapset niitä, jotka aikaisimmin voivat puhella ja joiden suuret aivot

maito ainoa todella sovelias ravinto. Tuhansien lasten tilasto osoittaa, että lehmänmaidolla ravittujen lasten keskuudessa on kuusi kertaa suurempi kuolevaisuus kuin rintalasten. Ainoastaan kun äiti on tykkönään kykenemätön lastaan imettämään (minkä lääkäri ratkaisee) ravittakoon lehmänmaidolla. Kaikki muu ravinto on myrkyä rintalapselle, varsinkin jauhopuurot, lastenjauhot j. n. e. Jauhoppurolla y. m. sellaisella ravittujen lasten kuolevaisuus oli tutkittaessa 17 kertaa niin suuri kuin rintalasten. Ja elämään jääneet, jotka sellaista ravintoa saivat, tulivat helposti riisitaudin saastuttamiksi. Lehmänmaitoa tulee käyttää tarkoin määrättyjen ohjeiden mukaisesti ja tuskallisella puhtaudeksi. Sellaisten lasten suureen kuolevaisuuteen lienee syynä etupäässä maidon riittämätön puhtaus. Simonin kirjassa on tarkkoja neuvoja lehmän maidon käyttämiseksi. — Vierottamisen jälkeen voidaan käyttää lastenjauhoja ja muuta, kuitenkin on paras kysyä ennen lääkärin neuvoa. — Myös myöhäisemmällä iällä on paras välttää lapsilta kaikkia nautintoaineita, jotka heidän hermöstöön kiihottavat tahi lamauttavat, siis kaikkia väkeviä maustimia, kahvia, teetä ja kokonaan varsinkin alkohoolia (viinejä, olutta.) Lasten ravinto (joka ikäkautena, aina neljääntoista ikävuoteen asti) olkoon etupäässä, maito, munat, voi, vähäisen lihaa. Vähemmän arvoista ravintoa ovat perunat, kasvikset, joita tulee antaa vain vähemmän.

Mitä tässä on lyhyesti esitetty, on hyvin laveasti Simonin kirjassa. Ken vain voi, lukekoon sen. Varsin mieltäkiinnittävää seuraava ilmoitus: 7 vuotinen lapsi tarvitsee vähintään 10—10½ tuntia nukkua, 10 vuotinen 9½—10 t., 12 vuotinen vähintään 9 t.

pikaisimmin kasvavat, mutta myös aikaisimmin lakkaavat kasvamasta, kun sen sijaan myöhemmin ja vitkallisemmin jäljittelevät enimmäkseen myöhemmin oppivat puhumaan ja tulevat älykkäimmiksi . . . Myös eläimillä näyttää lyhyt, pikainen aivojen kehitys johtavan vähempään älykkäisyyteen. Äly kehittyy paremmin, jos lapsi, kaikenlaisen puheen järjettömän matkimisen sijasta koettaa päästä perille kuullun merkityksestä». — Tämä on siis sitä, ettei ole mitään syytä valittaa, jospa lapsen ymmärrys kehittyikin hitaasti askel askeleelta. Kokonaan päin vastoin. »Ihmelasten» loppu ei useinkaan ole hyvä. Lapselle ei saa siis opettaa keinotekoisesti sanoja, joiden merkitystä hän ei ymmärrä tahi ymmärtää vaivoin, vaan on levollisesti jätettävä lasten omaksi asiaksi, jäljitellä kuulemiaan sanoja niin pian kuin haluavat. Lapsi tekee nimittäin vasta sitten sitä, kun hän alkaa ymmärtää sanain merkityksen ja pitää sanoja tarpeellisina. mikä taas on todistus siitä, että aivot ovat kehityksessään ehtineet jo kyllin kauas.

ja 14 vuotinen 8½ t. Myös nuorison aina 20 vuoteen tulee saada vielä 8½ t. nukkua.

Ei kuitenkaan riitä tarpeellisen ravinnon antaminen ruumiille. On myöskin huolehdittava, jotta aivot saavat siitä osansa. Siihen ovat enemmän menettelyohjeet tarpeen, joita samoin tulee pyytää lääkäriltä. Ainoastaan seuraava kohta Preyerin kirjasta (s. 35) tähän otettakoon, käsittääksemme, mistä on kysymys: »On itsestään ymmärrettävää, että ensiaikoina on vältettävä kaikkea, mistä lyhytnäköisyyttä saattaa johtua. Minä olen havainnut nimittäin, että pienten lasten pysyvä työskentely hienommassa työssä kuten paperitöissä ja säikeiden asettelussa, vahingoittaa silmiä. Pitkittyvä, pinnistetty katsominen on pienille lapsille parhaimmassakin valosa vahingollista. Ennen kaikkia on jännittävä katsominen illoin lampun valossa hyljättävä, muuten tulevat silmälihakset liian aikaisin yksipuolisesti harjoitetuksi, lyhytnäköisyydelle suotuiksi, pää liian kuumaksi, veren kierto ja aivojen ravitseminen siinä vaikeaksi». Vapautta siis lapsille!

7. Jäljittely ja hyvä esimerkki.

Olimme tulleet siihen vaatimukseen, että kasvattajan varsinainen tehtävä on antaa lapselle tilaisuutta henkisten taipumusten harjoittamiseen. Sellaisen tilaisuuden erikoinen etsiminen on tuskin tarpeellista. Sillä niin pian kun lapsen ajatusvoima on herännyt, oppii hän pian kaikkea ympärillä tapahtuvaa jäljittelemällä. Erityisen suuri halu jäljitteilyyn on toisella vuodella. Sen tietää jokainen, ja jokaista se huvittaa. Tuskin löytyy yhtään lasten vanhempain paria, joka ei olisi hurmaantunut siitä, mitä heidän lapsensa tässä iässä jäljittelevät ja matkivat. Mutta pieni on valitettavasti niiden vanhempain ja aikuisten luku, jotka tietävät sen raskaan edesvastuun, joka heillä tällöin on. Ikä toisesta jotenkin viidenteen tahi kuudenteen vuoteen on juuri tärkeintä koko kasvatukselle. Mitä lapsi tässä iässä näkee ympärillään, sitä se jäljittelee. Ja kuten ympäristö käyttäytyy, siten myös lapsi käyttäytyy. Vasta tässä jäljittelyssä ilmenevät lasten henkiset kyvyt. Siitä seuraa, että kaikkien, jotka ovat sellaisten lasten lähellä, tulee valvoa itseään tuskallisen tarkoin. Ennen kaikkea luonnollisesti vanhempain. Sillä he ovat lapsille korkea-arvoisimmat henkilöt, ainakin sinä ikä kautena. Jos vanhemmat sen ajan oikein käyttävät, niin on se suuri voitto ainiaaksi. Päinvastaisessa tapauksessa saattavat he tässä iässä arvottomimpia pahoja tapoja pelkällä jäljittelyllä niin lujittaa, ettei niitä mitenkään enään voida pois kitkeä. Ja sitten myöhemmin koetetaan selkasaunoilla parantaa, mihin vain vanhenpain huolimattomuus on ollut syynä.

Esim. oppii lapsi tällä ijällä puhumaan. On turhaa vaivaa koettaa auttaa häntä esipuhelulla muodostamaan käsitteitä. Mutta kun hän itsestään on tullut niin pitkälle, että tahtoo tietää, millä sanalla tämä tai tuo esine nimitetään,

ja kun hän nyt koettaa sanaa lausua, silloin on hänelle se selvästi edeltä lausuttava. Vielä tärkeämpää on kuitenkin, että pannaan suurin huomio että itse puhutaan aina niin hyvin ja oikein kuin on mahdollista. Ei ole epäilemistäkään, että tämä on köyhälistöläisvanhemmille tavattoman vaikeaa. Harvoin voivat he itsekään puhua kokonaan oikein, kun heidän omat vanhempansakin ovat puhuneet virheellisesti ja meidän suuremmin kansakoulumme ei ole kyennyt asiaa auttamaan. Eihän voida vaatia heiltä enemmän kuin voivat tehdä. Mutta on kuitenkin vaadittava, että jokainen tekee täydellisesti sen, minkä voi, eikä tuumaakaan vähempää, siis että jokainen niin hyvin ja oikein puhuu kuin hän vain voi, ettei jättäydy koskaan huolimattomaksi. Nykyään ei edes lapsille puhuta huolellisesti, saatikka keskenään. Ja kun ei kerran alussa totutella aina oikein puhumaan, on perästä päin sangen vaikea sillä tavalla puhua, ja keinotekoisuus tekee epätodellisen vaikutuksen.

Tämä sanottakoon myös vanhempain keskinäisestä käytäytymisestä. Sillä eihän yksistään puhumisen taito kehitä lasta, vaan kaikki hänen henkiset taitavuutensa. Ja siten olemme jo saapuneet yhteen perussääntöön, jota meidän on vaatiminen hyvältä kasvatukselta, ja joita sääntöjä ei suinkaan ole monta. Kehittäminen merkitsee: antaa kasvaa vapaasti suotuisissa olosuhteissa. Yksi tärkeimpiä suotuisia ehtoja on, että lapsi näkee ympärillään hyviä esimerkkejä jäljitelläkseen. Siitä seuraa, että kasvattajan ja yleensä jokaisen täysikasvuisen, joka on lasten lähellä, tulee koettaa näyttää niille hyvää esimerkkiä. Hyvän esimerkin antaminen on hyvän kasvatuksen ensimmäinen perussääntö. Se vaikuttaa paremmin kuin kauneinkin siveysaarna.

Kuitenkaan ei tällä tarkoiteta mitään teeskentelyä. Ei ole tarpeen miettiä alinomaa, miten voisi tarjota lapselle

hyvää esimerkkiä. Lapsi tulisi tuskin matkimaan edellä tehtyä, vaan juuri teeskentelyä. Se olisi siis perin huono esimerkki. Ei niin. Vaan jokaisen tulee käyttäytyä aivan teeskentelemättömästi, aivan oman luonnon mukaisesti. Kuitenkin tulee oman luonnon olla niin kehitetty, että se on hyvänä esimerkkinä lapsille. Sen voi jokainen, sillä siihen ei vaadita enempää kuin olla uskollinen velvollisuudelleen. Oman elämän tulee olla ankaran velvollisuuden täyttämisen läpitunkemaa työssä, perheen keskellä sekä julkisessa elämässä. Kun käyttäytyään ajattelematta lapsia — aina niin, että se sopii lapsille, ei heidän kunnioituksensa siten vähene, vaan yhä enenee.

Tämä kaikuu yksinkertaiselta siveyssaarnalta. Jokaisen on täytettävä velvollisuutensa käyttäytyäkseen siten, että antaa hyvän esimerkin lapsille, — kas sehän monen mielestä kuulostaa papin saarnalta, tosin hieman eri sanoilla. Mutta tässä tarkoitetaan tunnollisuudella toista, kuin mitä tavallisesti sillä ymmärretään. Jos tällä ei mitään muuta tarkoitettaisi, kuin että jokaisen tulee kohtalonsa asettamalla paikalla toimittaa tehtävänsä tarkoin ja hyvin, huolimatta siitä, josko se on hänelle vastenmielistä tahi jospa hän ei siitä löydä sisäistä tyydytystä, silloin tämä olisikin yksinkertaista siveysaarnaa. Siten koeteltaisiin taivuttaa ihmisiä kehoituksilla asioihin, jotka olisivat heidän luonteelleen, heidän sisäiselle minuudelleen, heidän henkilöllisyydelleen vieraita, ellei kokonaan vastenmielisiä. Ja se vielä sen lisäksi palkan lupauksella, nimittäin, että he siten tulisivat saamaan »tottelevaisia lapsia». Mutta tällä tarkoitetaan päin vastaista. Tarkoitetaan, että ihminen eläisi sen mukaan kuin hänen sisäinen vakaumuksensa vaatii, ja muuten koko hänen henkilöllisyytensä määräyksestä, välittämättä ulkonaisista eduista, huolimatta siitä johtuvista uhrauksista.

Mitä tarkoitamme, voidaan paremmin kuin pitkällä selityksillä esittää eräällä kohdalla nykyisestä runoudesta. Ibse-
nin näytelmä jonka nimi on »Kansan vihollinen» kertoo
erästä lääkäristä, — miehestä, joka sai kauan taistella elä-
män vastoinikäymisten kanssa ja huolehtia vaimosta ja kol-
mesta lapsesta. Hän huomasi, että hänen kotikaupunkinsa
muuan pieni norjalainen rantakaupunki olisi sangen sopiva
terveelliseksi kylpypaikaksi, ja vuosien vaivannäön perästä
onnistuu hänen vakuuttaa viranomaisille siitä, jotka sitten
ryhtyvät hommaan käsiksi. Rakennetaan kylpylaitos ja lää-
käri Stockman — se on hänen nimensä — tulee laitoksen
lääkäriksi. Siinä tarjoutuu ensi kerran hänen elämässään
miellyttävän oleskelun varmuutta sekä mahdollisuus lähet-
tää lapsensa hyvään kouluun. Mutta säätäväisyydestä ja
itsepäisyydestä — muuan korkea viranomainen luuli asian
paremmin ymmärtävänsä — asetettiin laitoksen vesijohto
toiseen, syvempään paikkaan kuin mihin lääkäri oli sitä
tahtonut. Näin kuluu parisen vuotta. Mutta sitten sattui
kylpyvieraiden joukossa pari epäilyttävää sairaustapausta,
jotka nähtävästi johtuivat pilautuneesta vedestä. Lääkäri
rupeaa tutkimaan vesisuhteita ja tulee siihen johtopäätök-
seen, että vesijohdon huonon aseman vuoksi vesi on koko-
naan turmeltunut ja terveydelle vaarallista. Hän kertoo
siitä pormestarille ja vaatii vesijohdon uudelleen rakenta-
mista. Mutta se ei käy niin pian. Sillä ei siinä kyllin,
että uudelleen rakentaminen tulisi maksamaan pari tuhatta
markkaa, vaan myös koko laitos olisi sulettava pariksi vuo-
deksi. Sitäpaitsi tulisi jonain päivänä ilmi, että itseviisas
maistraatti, joka aikoinaan oli menetellyt lääkärin neuvoa
vastaan, on koko epäkohtaan syyllinen. Sillä tavalla itsensä
paljastaminen ei mahdu pormestarin päähän. Senvuoksi
vaati hän lääkäriä ensiksi hylkäämään kaikki parannussuun-
nitelmansa ja vielä lisäksi vahingollisten huhujen poistami-

seksi selittämään julkisuudessa, että uudempi tutkimus on hänelle vakuuttanut, etteivät asiat ole niin huonosti, vaan että muutamilla korjauksilla vesijohdossa tulee vesi täysin tyydyttäväksi. Ellei hän sitä tekisi, uhattiin hänet erottaa laitoksen lääkärin toimesta, joten hänen tulisi siis jälleen syökyä perheineen puutteen kurjuuteen.

Katkera ehto lääkärille, ja rouva tuskissaan kehottaa häntä alistumaan jotta perhe pelastuisi kurjuudesta. Lastensa kohtalon painaa hän miehensä sydämellä. Hänen sanoihinsa: »tuleeko minun sitten heittäytyä kurjaan pelkuruuteen ja lyödä totuutta vasten kasvoja? minulla ei silloin olisi enään yhtään onnellista hetkeä elämässäni!» vastaa hänen rouvansa: »mutta jumala varjelkoon meitä siitä onnesta, joka meitä odottaa, jos pysyt päätöksessäsi. Silloin olet jälleen ilman tuloja, ilman elämisen välineitä, mitä olemme jo kyllin saaneet kokea. Täytyyhän täällä maan päällä kärsiä niin monta vääryyttä. — Katsooppa poikia. Mitä heistäkään tulee? Oi, ei, et saata tehdä vastoin sydäntäsi.»

Nähtyään lapsensa masentuu Stockman. Mutta sitten hän pian lujasti päättää!

»Ei, ja vaikka koko maailma häviäisi, en minä koskaan taivu niin häpeällisen ikeen alle!»

Ja kun rouva tuskallisena kysyy: mitä rupeat tekemään? niin pyörähtää hän, aikoen jo lähteä, vielä ovella kerran ja vastaa:

»Tahdon suojella oikeuttani, voidakseni katsoa suoraan lasteni silmiin!»

Ja hän teki niin, lausui totuuden ilmi ja uhrautui sille. — Tällaista on meidän tarkoittamamme uskollisuus velvollisuudelle, tätä sillä tarkoitetaan kun sanotaan, että on kasvatettava lapsia hyvällä esimerkillä.

8. Lasten työ. Uuden kasvatuksen säännöt.

Kuten jo on huomautettu, muodostuu ihmisen sielu ymmärryksestä, tahdosta ja tunteesta. Kaikkien näiden kehitys kuuluu kasvatukselle. Kehittäminen tarkoittaa, vielä kerran toistaaksemme: ei mitään keinotekoisia vaikutuksia, vaan antaa vapaasti kasvaa suotuisissa olosuhteissa. Kasvattajan toiminta rajoittuukin sentähden asettamaan suotuisia olosuhteita kasvamiselle. Yhden keinon olemme jo oppineet tuntemaan, ja sen on hyvä esimerkki! Sen lisäksi kehittyvät lapsen taidot hänen omalla toiminnallaan, työllä.

Lapsi työskentelee pienuudesta asti. Mitä sanotaan leikiksi, se on lapsuusijän sopivaa työtä, joka on itsetoimivaa kehittämistä, hänen ruumiillisten ja henkisten taitojensa vapaata kasvamista. Muodostaa työ siten, että se edistää tätä kasvamista on oikeamman kasvatuksen mahtava keino. Ja tässä mielessä on jo usein sanottu, että työn täytyy tulla uuden kasvatuksen perustukseksi.

Työ alkaa, kuten sanottu, jo sangen varhaisessa iässä. Leikki on lapsen ensimmäistä työtä. Tässä tehdään nykyään pari sangen pahaa virhettä: pidetään liian vähän tai liian paljon huolta lapsista. Liian vähän, kun pienet lapset usein saavat olla aivan yksinään ja joutua vaaroihin, joista tosin ei aina voida syyttää vanhempia, varsinkaan köyhälistöluokassa. Paitsi sitä laiminlyövät melkein kaikki vanhemmat pitkittävästi lastensa silmälläpidon. Ja kuitenkin on tämä ainoa keino perehtyä lasten sielunelämään ja niihin edistykseen, joita hänen sielunsa tekee. Niinpä on tarpeellista, vaikkakaan ei suorastaan vaikuttaa lapsen kehitykseen, vaan voidakseen leikkiä ja työtä alinomaa sovitella lapsen sielun mukaan, seurata lasta, jotta ei aseta hänelle vääriä ja liikoja vaatimuksia. Usein tapahtuu, että vaikutetaan nurinkurisella tavalla leikkiin. Ken pysyvästi seuraa lastaan, tulee

pian tietämään, kuinka siinä on meneteltävä. Luonnollisesti tulee valvonnan tapahtua lapsen huomaamatta, jottei lasta häiritä. Äidille, joka paljon on lastensa kanssa yhdessä, on se helppoa. Mutta ei se muillekaan ole mahdotonta.

Mutta kun nyt ollaan lasten kanssa, niin kajotaan tavallisesti liian paljon heihin. Ottamatta kauemmin kestävillä huomioilla selvää, mikä heille sopii, ilahdutetaan ja hohkotaan lasta askel askeleelta ja tartutaan alinomaan hänen toimintaansa. Kun kaksi, kolmivuotias lapsi tupertuu pallon on tavallisesti joku paikalla, joka juoksee luokse ja auttaa ylös. Mutta jos lapsi kaatuu aivan itsestään, niin silloin syntyy semmoinen meteli, kuin jos olisi joku perheonnettomuus tapahtunut. Jos sattuu olemaan saapuvilla kolme tätiä ja kaksi mummoa, niin voidaan olla varmat, että kaikki viisi kiiruhtavat auttamaan lasta ja ääneensä valittamaan. Ei mikään ole nurinkurisempaa kuin tämä. Siten otetaan lapselta jokainen mahdollisuus pitää omia voimia työssä, eikä anneta lapsen auttaa itseään. Samoin tulee antaa lapsen itse nostaa ylös heittämänsä pallon, ja jos kaatuu itse, nouskoon itse ylöskin. Näin harjaantuu hänen ymmärryksensä, hänen tahtonsa, hänen itseluottamuksensa, ja paitsi sitä tyydyttää häntä hänen oma toimintansa paraiten. Hän on siinä onnellinen, minkä helposti huomaa, kun vaan koettelee. Mutta missä lapsen omaa toimintavoimaa jatkuvasti, keinotekoisesti estetään — ja sitä tapahtuu kaikkialla —, siellä ilmenee se juuri toisella tavalla, lapsi tulee kärsimättömäksi, ja silloin nimitetään lasta »pahaksi» ja koetetaan lyönneillä pahuutta poistaa! Sen sijaan ei käytetä luonnollista keinoa: antaa joka tilaisuudessa toimintahalun päästä valtaan.

Niin on myös leikkikalujen laita. Kun kaikki on lapsen työtä, niin ovat leikkikalut tietysti hänen työkalujaan. Niiden tulee sen vuoksi olla niin rakennettu, että lapsi voi

niillä harjoittaa jotain toimintaa, olkoon nyt yhdistelyä, eroittelua, uusiin muotoihin asettelua j. n. e. Tyttöillä on tässä suhteessa parempi kuin pojilla, sillä heillä on nukkensa, joita he voivat riisua ja jälleen pukea. Tämä on äskettäin huomattu, ja nykyään on koko joukko käytännöllisiä leikkikaluja, joista monet ovat sangen halpahintaisia. Mutta paljon suurempi kuitenkin on vielä sopimattomien leikkikalujen luku, nimittäin sellaisten, jotka ovat kiinteitä ja valmiita ja joita lapsi ei voi ollenkaan purkaa. Mutta jos lapsi sellaisen leikkikalun täydestä sielustaan pala palalta purkaa, silloin nousee suuri parku »ilkeyden» vuoksi. Ja kuitenkin on tämä ainoa toiminta, jota sillä voidaan suorittaa. Kaukana ilkeydestä on se työtä.

Tähän kuuluu myös raskas syytös enimpää vanhempia kohtaan, nimittäin lasten kysymyksiin vastaamisessa. Lasten kysymykset ovat alussa huvittavia, mutta rupeavat pian väsyttämään ja lopulta kyllästyttävät — mutta vain sellaisia, joilta puuttuu tosi harrastus lasten hyväksi. He pitävät lapsiaan leikkikalunaan itselleen, eivätkä tulevina ihmisinä, joiden menestymisestä he kantavat suurta vastuunalaisuutta. Ken sitävastoin ryhtyy tositeolla lasten kasvatukseen, hänelle ovat lasten kysymykset ehtymättömän tyydytyksen lähteenä.

Kun lapsi kysyy, työskentelee hän. Hän hakee aihetta ajattelukyvyllensä mutta useimmat vanhemmat tulevat valitettavasti hyvin pian kylläisiksi lasten kysymyksiin, niin pian kuin ovat pari kolme vastausta antaneet: »jätä minut rauhaan», sanotaan silloin. Myöskin pahempaa sattuu. Monasti tekeydytään niin kuin ei mitään oltaisi kuultu, ja sivuutetaan tahallaan kysymykset. Niin, onpa vanhempia ja täysikasvuisia, jotka laskevat »leikkiä» antamalla lapsille tahallisesti vääriä vastauksia, niitä höystäen kaikellaisilla loruilla.

Sitten johdetaan harhaan lapsen opinhalu. Lapsi kadottaa pian luottamuksensa, huomattessaan ennemmin tahi myö-

hemmin ja usein hyvinkin pian vastausten valheellisuuden. Mutta luottamuksetta ei yleensä voida kasvattaa. Ja vihdoin saattaa lapsi kaikkea jäljitellessään myös ruveta valehtelemaan (mitä sitten koetetaan selkäsaunalla poistaa!

Kun lapsi kysyy, niin osoittaa se niin selvästi, kuin ikinä voidaan toivoa, sen tien, jota hänen ymmärryksensä kehittäminen kulkee ja jolla sitä voidaan edistää. Näimme jo edellä: täytyy antaa lapsen seista ja kävellä, milloin hän itse tahtoo, ja ajatella milloin haluaa. Juuri niin tulee myöskin antaa hänen saada tietää, milloin ja mitä hän haluaa. Ja mitä lapsi kysyy, siitä on hänelle selvää tehtävä. Jos nyt oikein ja lapselle ymmärrettävästi vastataan, niin pian tullaan huomaamaan miten vastaus herättää hänessä ajattelua ja antaa aihetta lisää kysymään. Nähdään kuinka seuraavat kysymykset tulevat yhä selvempinä, voidaan iloita lapsen ajatusvoiman mahtavasta edistymisestä sen kautta, joten keskustelu hänen kanssaan tulee yhä tyydyttävämmäksi. Moni tätä viehättävää keinoa, ymmärryksen ja työhalun kasvattamiseksi, lyö laimin, joka turmeleekin kasvatuksen, joko pelkästä mukavuudesta tahi tehdäkseen hetkellistä pilaa hullunkurisilla vastauksilla! Mutta myöhemmin koetetaan tavattomilla ponnistuksilla, keinotekoisilla suunnitelmilla herättää ja kehittää ymmärrystä ja työhalua, mikä sitten sangen harvoin enää onnistuu.

On tosin mahdotonta vastata kaikkiin kysymyksiin. Lapset kysyvät kyllin usein asioita, joita kasvattaja ei itsekään tiedä. Sillä ei kukaan ihminen tiedä kaikkea. Lapsi kysyy usein sellaista, mitä hän ei vielä voi oppia ymmärtämään, vieläpä sellaista, jollaista ei hänen ole tarvis tietää. Silloin tosin ei saa vastata, mutta täytyy totuuden mukaisesti selittää syy siihen, kuten yleensä ei ilman ehdotonta totuuden mukaisuutta ole hyvä kasvatus mahdollinen. Monella vanhemmalla ja kenties useammalla opettajalla on kammo myön-

tää lapsen kysymykseen: »sitä en itsekään tiedä». He pelkäävät paljastaa tietämättömyyttään jossain asiassa luullen menettävänsä lapsen kunnioituksen. Tämä on kokonaan väärin. On perin helppoa selittää lapselle, ettei kukaan ihminen voi kaikkia tietää. Sitä vastoin ei mitään ole vaarallisempaa kuin herättää lapsessa sellainen käsitys että tietää kaikki. Sillä ei mikään valhe ole julkeampaa ja tuskin mikään paljastuu pikemmin. Kuinka kauan sitten voi mennä, kunnes lapsi huomaa, että kuitenkin on olemassa paljon asioita, joita kasvattaja ei tiedä? Ja kuinka häväistynä hän silloin esiintyykin lasten edessä!

Luonnollisesti ei myös saa antaa lapselle sellaista käsitystä kuin lapsi olisi päähenkilö. Jos vanhempi on todella väsynyt, niin on syytä kyllin jättää kysymysten vastailu sillä kerralla. Samoin myös silloin kun on muuta tärkeää tehtävää, tai seurustellaan aikuisten kanssa kävelyllä vapaassa luonnossa. Lapsen tulee huomata vaieta sellaisessa tapauksessa. Eihän voida väittää, ettei lapsi sellaista huomaisi. Lapset ovat hyvin tyytyväisiä, kunhan heille vain jonain toisena aikana annetaan taas tilaisuutta kyselyyn, ja kun he yleensä luottavat kasvattajaansa. Luottamuksesta riippuukin koko kasvatuksen taito.

Myöhemmin tulee sitten koulu. Että sillä nykyisine järjestyksineen ei ole mitään yhteyttä tässä esitettyjen kasvatuseriaatteiden kanssa, ei tarvitse edes sanoa. Sen pyrintönä on ajaa jokaiseen lapseen ulkoapäin virallisesti määrätty paljous tietoa ja työkykyä, lukua pitämättä hänen erikoisista taipumuksistaan. Siten saattaa se työn kärsimykseksi. Jos se toimisi meidän aatteemme mukaan, niin tulisi sen päinvastoin viekotella esille jokaisessa lapsessa taipumusta siihen työhön, johon tällä on halua, antamalla tilaisuutta harjoittaa haluamaansa työtä. Näin tekisi se lapsille työn iloksi, kuten leikkikin on heidän illoaan, ollen työn ensimmäisenä muotona. Mutta, koulun opetuksesta emme nyt

tällä kertaa tahdo puhua. Kuitenkin on meidän kajottava siihen tapaan, miten vanhemmat huolehtivat kotoisista koulutehtävistä. Parasta olisi, jos he eivät yleensä niistä ollenkaan huolehtisi. Koulun omana asiana täytyy olla, valmistaa tehtävä niin että lapset yksinään voivat ratkaista niitä. Siihen on koulun heitä tarpeeksi opastettava. Mutta koulu ei valitettavasti tee niin. Se antaa liian paljon ja liian vaikeita tehtäviä. Senvuoksi eivät vanhemmat voi olla kajoamatta niihin. Tämä tapahtuu nyt enimmäkseen sillä tavalla, että jokin suorittaa tehtävän lapsen edestä. On myönnettävä, ettei sitä aina voida välttää. Jos lapsi on aamupäivällä 5 tuntia ollut koulussa ja iltapuolella ehkä jo 4 tuntia hikoillut tehtävien ääressä, joiden suorittamiseen hänen voimansa niukasti riittävät, niin ei voida olla valmistamatta hänelle, mitä sitten jää jällelle. Kuitenkin on tämäkin perin väärin. Sen sijaan olisi pyrittävä opastamaan lasta ratkaisun tielle ja saattamaan häntä kykeneväksi itse suorittamaan tehtävänsä. Mutta kun koulu ei näin tee, on se koulun suurin virhe. Luonnollisesti voidaan epäkohtaa lähteä korjaamaan vain nyt alkaen koulusta, jonka tehtävien käsittely ei kuitenkaan kuulu nyt meille.

Kun nyt silmäämme taakse päin, mitä kasvattajan on tehtävä työhön nähden, niin kykenemme huomaamaan, mitä siinä on vaarinotettava: kyseessä on muodostaa työ miellyttäväksi, puoleensa vetäväksi. Näin käy, jos aina se sovitetaan kasvatin voimain ja taipumusten mukaan, jos hänen annetaan tehdä sitä ja niin paljon, mitä ja kuinka hänen oma työhalunsa vaatii. Ei tarvitse pelätä sen vaativan liian vähän. Kuta enemmän hänen voimansa ja kykynsä kehittyvät, sitä enemmän vaativat ne toimintaa. Vaikuttaahan toimeettomuus heissä suurta ikävän tunnetta.

Tämä on ainoa keino istuttaa työhalua ja innostusta nuoreen sieluun ja kehittää ymmärryksen, tahdon ja tunteen taipumuksia. Ja täten olemmekin jo läpikäyneet uuden

kasvatustiedon koko oppikirjan. Se voidaan koota muutamiiin lauseisiin, jotka kuuluvat seuraavasti:

Kasvatuksen tarkoitus ja päämäärä on saattaa kasvatiiin synnyntäiset taipumukset kehitykseen vapaalla kasvamisella.

Tämä tapahtuu kahdella keinolla:

- 1) hyvän esimerkin kautta;
- 2) muodostamalla työ miellyttäväksi.

Ken pitää mielessään nämä pari lausetta hän osaa ulkoa koko uuden kasvatusopin.

9. Totteleminen ilman selkäsäunaa.

Tehdäksemme tässä esitettyjä periaatteita havainnollisemmaksi, on hyödyllistä tarkastaa paria seikkaa, jotka moni jo varmaan on huomannut ja varmasti tulee huomaamaan, tahtoessaan käytäntöön panna uutta kasvatusta.

Kun lapsen taipumusten ja sen ohella hänen tahtonsa on annettava vapaasti kehittyä, niin miten silloin on tottelevaisuuden, kuuliaisuuden laita? — Jokaisen lapsen tulee totella. Kaikki riippuu siitä, josko kasvattaja on saavuttanut lapsen luottamuksen. Ilman luottamusta ei kukaan voi kasvattaa. Luottamus tarkoittaa lapsen vakavaa luottamusta siihen, että kasvattaja tahtoo kaikki tehdä hänen parhaakseen. Tällaisen luottamuksen saa jokainen, joka todella ryhtyy työhönsä. Ei kuitenkaan sanoilla. Puhumallakaan lapselle miten kauniisti tahansa siitä, miten hänelle tahdotaan tehdä hyvää ja kaikki tapahtuu vain hänen parhaakseen — siten ei saavuteta hänen luottamustaan. Vaan ainoastaan työllä. Mutta millaisella työllä? Jokainen voi sen täyttää. Sillä siihen ei kuulu mitään enempää kuin, että todella hankitaan lapsen luottamus. On vain todellisesti oltava lapsen parasta tarkoittavan tahdon läpitunkemana,

ilman mitään sivutarkoitusta, varsinkin ilman oman mukavuuden näkökantaa. Täytyy aina olla selvillä, etteivät lapset ole vanhempain tähden, vaan vanhemmat ovat lasten vuoksi olemassa. Tämän tietoisuuden valtaamana täytyy teeskentelemättömästi niin käyttäytyä, kuin omatunto vaatii. Sanalla sanoen: täytyy olla todellisesti kiintynyt lapsiin, silloin saavutetaan heidän luottamuksensa. Sillä lapsen tunne on sellaisissa asioissa sangen hieno. Hän huomaa sangen pian perin tarkoin — vaikka ei voikaan mitään selviä ajatuksia muodostaa —, ken tarkoittaa hyvää hänelle, ja sille avaa hän koko sydämensä, kiintyen häneen läheisesti. Mutta silloin juuri kasvattaja tapaa ilman muuta kuuliaisuuden, jota hän kasvatuksessa tarvitsee.

Mutta kellä on oikeaa rakkautta lapsiin, häntä ohjaa hänen tunteensa opettamaan aina sitä, joka tulee lasten parhaaksi. Ja niin tulee hän huomaamaan, että luottamusta voidaan käyttää seuraavalla tavalla kuuliaisuuden vahvistamiseksi: koskekoonpa mitä tahansa, sanoo hän (kasvattaja) lapselle jokaiseen kieltoon ja käskyyn syyt, niin että lapsi itse näkee, jotta käsky on annettu hänen omaksi parhaakseen, tahi ainakin, että se on ollut tarpeellinen. Kaikissa tapauksissa ei se luonnollisesti kuitenkaan käy päinsä. Mutta kun sitä tehdään niin usein kuin sopii, niin voidaan toisissa tapauksissa huoletta sanoa: tässä tulee sinun seurata neuvoani, vaikka et ymmärrä syytä, jonka perusteita et sinä vielä voi käsittää. Ja tällä tavoin (mikä muuten ei kestä kauan) saavutetaan vähitellen ehdoton tottelevaisuus sanaa, vieläpä silmäystäkin kohtaan, sillä sekin on välttämätöntä, kun ei ole aina aikaa ja tilaisuutta sellaisiin lausunnoihin. Tämä on menettely, jolla aina on seurauksensa. Täytyy vain välttää väärää ylpeyttä, kuin olisi liian ylpeä lasten kanssa keskustelemaan.

Mutta vielä tähellisempää tottelevaisuuden säilymiseksi on välttää tarpeettomia kieltoja. Tämä käy jo edel-

lisestä selväksi. Täytyy antaa vain sellaisia käskyjä, jotka ova lapselle terveellisiä. Ja perustelu, joka selitetään lapselle on hyvä keino itsekasvatukselle. Kun nimittäin aikoo selittää lapselle syyt, niin on ne itselleen joka kerta selvitettävä, ja silloin monasti huomaa monen käskyn ja kiellon kokonaan tarpeettomasti. Tässä kohdin rikotaan nykyään tavattomasti. Lukemattomia käskyjä annetaan vain pelkäämään oikusta ja mukavuuden vuoksi. Tällöin tulee lapsen istua hiljaa; nyt ei se saa mennä huoneesta ulos, sitten ei taas sisälle; milloin ei se saa leikkiä tällä, milloin tuolla leikkikalulla, milloin ei saa laulaa, milloin puhua. Siten kielletään päivässä sata kertaa, ilman että sellaiseen tarkoin ajatellessa on muuta syytä kuin vanhempain mukavuus. Sensijaan ei vähintäkään oteta huomioon lapsen toimintahalua.

Monilla näistä vääristä kielloista saattaa tosin olla muukin syynä. Ne perustuvat vanhaan kasvatustapaan ja tarkoittavat totuttaa lasta kieltäytymiseen. Kuinka usein hyljätäänkään lapsen pyyntö, toiveet kielletään, samoin leikkiä estetään j. n. e. vain siitä syystä, ettei lapselle tarvitse kaikkia antaa, mitä se pyytää! Monet vanhemmat luulevat erityisen viisaasti menettelevänsä, kun totuttavat hyvin aikaisin lasta siihen, ettei aina voida saada, mitä halutaan. He unhottavat, että muutoinkin on joka lapsella vielä kyllin toiveita, joita ei voida täyttää, niin että on tilaisuutta tarpeeksi hyvällä syyllä hyljätä monta pyyntöä. Ja he eivät tiedä, että he vain menettelyllään johtavat siihen, ettei lapsi opi asettamaan toiveitaan voimiensa mukaan ja päinvastoin. — Kolmas sangen usein esiintyvä kiellon syy, on vanhempain ymmärtämättömyys. He eivät tiedä, mikä on lapselle tarpeellista. On vanhempia, jotka jo kasvatin huutamista, kun se tulee heille epämukavaksi, koettavat pakolla (monasti myös lyönnneillä) tukahduttaa. Eivät he tiedä, että huutaminen johonkin määrään saakka on tarpeellinen lapsen terveydelle, ja ettei terve,

kylläinen ja hyvin pidetty kasvatti huuda enempää kuin hänelle on hyödyllistä. Jos vanhemmat huomaavat lapsen huutavan liian paljon, kylläisyydestään huolimatta, niin on tutkittava hänen terveydentilaansa, eikä vaiettamiseen saa käyttää pakkoa. *)

Pahoin rikotaan myös pakottamalla lasta tarpeettomasti syömään. Vähitellen aletaan katsoa, että lapsi yleensä saa etupäässä sitä, mikä hänelle maistaa. Tosin, kerran kun lapsi on saatettu nurinkurisella pakolla itsepäiseksi ja tottelemattomaksi, on useinkin sangen vaikeaa eroittaa, josko itsepäisyys tahi todellinen vastenmielisyys esiintyy. Monasti pidetään ilkeytenä sitä, kun lapsi ei voi kauan pysyä samassa toiminnassa vaan pian vaatii vaihtelua. Se ei ole mitään pahuutta, vaan lapsen hermot eivät vielä kykene kauemmin suuntaamaan tarkkaavaisuuttaan samaan esineeseen. Tulee luonnollisesti väsymys ja sen mukana vaihtelun vaatimus. Kiellolla ei tässä sitävastoin ole mitään tekemistä.

Tarpeettomat kiellot ovat sitävastoin tottelemattomuuden varsinaisena lähteenä. Lapsi ei ymmärrä, minkävuoksi esim. ei hän saisi leikkiä toverien kanssa juuri nyt, kun hänellä on siihen halua, jos hänelle sanotaan ainoaksi syyksi: ei sinun tarvitse aina täyttää tahtoasi. Ei hän ymmärrä, minkävuoksi hänen pitäisi syödä vastenmielistä ruokaa vain senvuoksi, kun on kerran käsketty. Ainoan, mitä hän huomaa sellaisista käskyistä on se, ettei tarkoiteta hänen parastaan, että häntä kiusataan. Hänen luottamuksensa kasvattajaan

*) Mutta todellisesti liiallinen huuto saattaa tulla myös vaaralliseksi. Siten saattaa syntyä esim. suolikohju. »Senvuoksi täytyy (niin kirjoittaa Preyer sivulla 95) katkaista liiallinen huutaminen huolimatta aiheuttavien syiden poistamisesta tahi pahemman epämiellyttäväisyydentunteen aikaansaamisesta. Panemalla hiljaa kasvoille kylmää vettä ja sen sellaista voidaan usein äkkiä saada huutava lapsi vaikenemaan.»

katoaa sen kautta, ja jos hänen oma tahtonsa ei vielä ole perin masennettu, — mikä kaikeksi onneksi ei usein onnistu oveliaimmallekaan »kasvatukselle» —, silloin rupeaa hän yksinkertaisesti miettimään, miten voisi välttää tottelemasta sellaisia käskyjä, joko välinpitämättömyydellä tai viekkauksella. Tuloksena on tottelemattomuus ja valheellisuus.

Tästä syystä ovat arvattavasti useimmat lapset tottelemattomia. Sillä jos lasten terve vaisto ei hylkäisi kaikkia ikuisesti tarpeettomia käskyjä ja kieltoja, niin silloin olisi perin nurikurinen tavaksi tullut kasvatustapa jo kauan sitten kukistanut kaiken älyn ja kaiken tahdon. Kun nykyisistä ihmisistä huolimatta kaikesta niistä pakkokeinoista, joista heidän »kasvatuksensa» oli muodostettu, kuitenkin on tullut vielä kelvollisia ihmisiä, niin saavat he olla kiitollisia varsinaisesti välinpitämättömyydelleen ja tottelemattomuudelleen.

Toiselta puolen voidaan tottelemattomuutta poistaa ilman muuta ja myös joka ikäkaudella ja jokaisesta lapsesta. Keinoa, joka edellä on neuvottu, ei puutu. Sitä voidaan alkaa jonain kauniina päivänä koettaa jo »turmeltuneissakin» lapsissa ja aina hyvällä seurauksella. Tiedetäänhän kyllä, kuinka usein tapahtuu, että missä joku opettaja, huolimatta kaikesta ankaruudesta, huolimatta julmimpain keinojen käyttämisestä, ei voi pakottaa minkäänlaiseen kuuliaisuuteen, siellä samaan aikaan toisen opettajan tarvitsee vain astua luokan eteen samojen »villien» lasten luo, ja heti tapaa hän kunnioitusta ja täydellisen kuuliaisuuden, ilman että hänen tarvitsee käyttää mitään rangaistusta. Mistähän tämä mahtanee johtua? Vain yksinkertaisesti siitä, että hän tekee opetuksensa viehättäväksi, mieltäkiinnittäväksi ja ettei hän vaivaa lapsia turhilla käskyillä ja kielloilla. Siitä näkyy, että hän on todella lasten etua valvova ja onkin saavuttanut heidän luottamuksensa. Mutta vanhemmat ovat lapsia paljon lähempänä, joten hei-

dän on sitä helpompi saavuttaa heidän luottamustaan. Ja jos he ovat tähän saakka mitä laiminlyöneet, niin saattavat he jonain sopivana päivänä alkaa uuden menettelytavan, ja he tulevat näkemään, kummoinen kaunis tulos siitä tulee olemaan. Jokaisessa tottelemattomuuden tapauksessa on kasvattajan kysyttävä itseltään, missä hän on itse menetellyt väärin, eikä missä lapset ovat tehneet väärin. — Luonnollisesti on sitten edelleen tarpeellista valvoa levollisella päättäväisyydellä niiden käskyjen ja kieltojen kuulemista, joita katsotaan lasten parhaan vaativan. Esimerkiksi noin 7-vuotisen lapsen ei tule saada ollenkaan kahvia tahi teetä, jolloin on luonnollista selittää syy ainakin niin pian kuin hän sitä voi ymmärtää. Enimmäkseen rupeavat nyt lapset haluamaan juuri kiellettyä ja ryhtyvät koettamaan sen saavuttamista. Osaksi viekastellen — osaksi pyytäen, ehkäpä vielä itkulla kiusaavat he silloin. Mutta nyt ei saa antaa perää, muuten se kieltoa enään pidetä totena ja kuuliaisuus on kadonnut. Kasvattajan tulee tietää mitä tahtoo, hän saa antaa vain sellaisia vaatimuksia, joita on tarkoin miettinyt, ja niistä ei hän saa antaa itseään peräyttää.

Kun nyt ajatellaan, että kaikkein useimmat selkäsaunat annetaan tottelemattomuudesta, niin on meillä tässä jo tärkeä keino kasvattaa lapsiamme ilman selkäsaunaa.

Olkoon tässä sanottu, että lasten hermojen kanssa on meneteltävä varovaisesti jo aikaisimmasta lapsuudesta alkaen. Nukkuvaa lasta ei saa missään tapauksessa herättää, ei ollenkaan rintalasta, mutta jos mahdollista ei myöhemminkään. Kun lapsen on aamusin mentävä kouluun, niin tulee saattaa hänet illoin niin aikaisin vuoteeseen, että hän itsestään herää oikeissa ajoissa. Ei koskaan saa lasta peljästyttää, mikä valitettavasti tapahtuu hyvin monasti »leikin vuoksi». Ei hänessä saa herättää mitään pelkoa, ei siis kertoa hänelle mitään kauheita historioita »mustasta miehestä» ja sen sellaisesta.

Kaikki sellainen häiritsee hänen hermostoaan. Seurauksena on pysyvä kiihotus, epämiellyttävä mielentila, joka ilmenee moninaisena todellisena ilkeytenä, erityisesti myös tottelemattomuutena. Silloin ei mistään lyönneistä ole apua, mutta sensijaan vastaisuudessa kaikkien hermoston häiriöiden huolellisesta välttämisestä lähtee parannus.

10. Valehtelevista lapsista.

Tottelemattomuuden rinnalla on lisäksi toinen syy, jonka vuoksi kenties useimmat selkäsauvat annetaan, ja se on valhetteleminen. Mutta kokemus jo lienee kylliksi jokaiselle osottanut, ettei valhetteleminen voida lapsesta poistaa selkäsauvoilla. On myöskin tässä paikallaan tutkia pahan lähteitä.

Tässä lienee etumaisena paha esimerkki, jota kaikki täysikasvuiset ja valitettavasti myöskin vanhemmat näyttävät. Vai luullaanko sitten, ettei lapsi sitä huomaa, jos epämiellyttäviä ihmisiä kohtaan, joista ennen kotona puhuttiin pahasti, käyttäydytään näiden läsnäollessa ystävällisesti? Luullaanko, ettei lapsi sitä huomaa, jos koetetaan päästä alituisen pienistä ja suurista epä mukavuuksista pikku tai isommilla valheilla? Missä koko elämänhalu on niin sanoaksemme valheilla myrkytetty, siinäkö voitaisiin odottaa etteivät lapset valehtelisi, että lapset ainoastaan puhuisivat totta! Ja, tapahtuupa vielä pahempaakin. Sattuu, että äiti valmistautuu lasten kanssa tahallisesti isää pettämään ja selittämään väärin, mitä tämän poissa ollessa on kotona tapahtunut. Samoin pettää isä lasten kanssa äitiä. Mutta varsinkin kasvattaja itse valehtelee lapsille askel askeleelta. Tietysti on tässä vaikea löytää rajaa, sillä jotain on tehtävä myös lasten mielikuvituksenkin hyväksi. Mielikuvitus on sielun tärkeä taipumus eikä sitä saa laiminlyödä, samoin muitakaan henkisiä

tai ruumillisia taipumuksia. Kerromme lapselle satuja ruusupensaasta, lumiukosta j. n. e. ja lapsi tietää niiden olevan mielikuvitusta. Mutta onhan ero sellaisten kertomusten ja väärin vastausten välillä, joita annetaan saadakseen olla rauhassa, tahi pelotusten, sadun mustasta miehestä, välillä, joihin kasvattaja antautuu mukavuutensa vuoksi.

Myöskin on mainittava eräästä raskaasta rikoksesta, josta vain sangen harvat vanhemmat ovat vapaat. Tarkoitamme väärinä lupauksia, joita annetaan lapsille ilman täyttämisen aikomusta, vain saadakseen sillä hetkellä rauhan. Äiti on pienen Liisan kanssa tädillä käymässä. Illalla Liisa, kun häntä miellyttää siellä olo, ei tahdo lähteä kotiin, vaan alkaa itkeä ja huutaa. Mitä tapahtuu? Äiti tekee hänelle mitä suloisimpia lupauksia: Jos tulet kotia, saat suuren tuutin makeisia. Tahi: emme nyt mene ollenkaan kotia, menemme ensin setä Hermannille ja olemme siellä vielä kauan. Aivan oikein. Liisi tulee tyytyväiseksi. Täynnä suloista odotusta, jota hänelle on luvattu, antaa hän levollisesti pukea itsensä, tullakseen — ulkona petetyksi. Äiti on tyytyväinen saavutettuaan edes hetkeksi rauhaa. Mutta sen hän olisi saavuttanut myöskin levollisella päättäväisyydellä. Sillä kun kerran lapsi on huomannut, ettei kaikkikaan huutamiset ja itku mitään auta, vaan että äidin määräys kuitenkin ehdottomasti tapahtuu, niin mukautuu hän siihen sangen pian. Vaan sellaiseen vaaditaan äidiltä lujaa tahtoa. Mutta sen sijaan tarttuu mukavuus mieluummin epätodellisiin lupauksiin. Mutta mikä on seurauksena? Niin pian kun niitä on annettu tusinamäärältä, ei Liisi usko enään yleensä yhtään äitiään, lapsen luottamus on menetetty, niin ettei enään ole ajateltavaakaan vaikuttavaa kasvatusta. Ja sitäpaitsi saatetaan sellaisella menettelyllä, joka tässä tai monissa muissa muodoissa esiintyy, lapsi siihen vakuutukseen, ettei valhetteleminen ole mitään sen pahempaa. Valhetteleehan äitikin!

Kerran tällaiseen vakuutukseen päästyään, käyttää lapsi ilman ajattelematta valhetta aseenaan oikeutetussa vastustamisessa hyödyttömiin kieltoihin nähden. Hän on lujasti vakuutettu, että hänelle tehdään sellaisilla kielloilla väärin. Myös on hän vakuutettu, että saapi valehdella. Valehtelevathan kaikki arvokkaat henkilöt seurapiirilleen. Miksi ei siis hän saisi valehdella, puolustaakseen itseään sellaisia kieltoja vastaan? Tämä on toinen valheen lähde.

Kolmas lähde on pelko. Ja tässä nähdään, miten läheisesti valhe on kiintynyt koko käytännössä olevaan kasvatustapaan. Pelkoa ajetaan lapsiin nykyään tahallisesti, ensin mustan miehen historialla, myöhemmin rankaisemalla ja selkäsaunoilla. Kokonaan luonnollista, sillä nykyinen kasvatustapa lähtee siitä, ettei lapsen tule saada tehdä mitä tahdot, vaan mitä toiset tahtovat. Siihen voidaan hänet pakottaa vain pelolla. Mutta pelko tekee araksi ja arkuus siittää valheen suojellakseen itseään epämiellyttäväsyyksiltä, joita peljätään kohdata. Ei mikään luottamuksen side sido kasvattajaa kasvattiin; päin vastoin vallitsee heidän välillään varmasti pysyvä sotatila. Pitäähän kasvattaja tehtävänsä olevan pakottaa kasvattia alinomaa asioihin, jotka ovat hänelle vastenmieliset. Kuinka sellaisessa kestävässä sotatilassa menestyisikään todenperäisyys ja luottamus?

Mutta ajateltakoonpa tämän sijasta sellaista kasvattajaa, joka itse ei koskaan valhettele, joka välttää kaikkia tarpeettomia kieltoja, joka kaikkiin kieltoihin ja jakamiinsa käskyihin selittää järjelliset syyt ainakin niin usein kuin on mahdollista. Kasvattajaa, jonka koko olemus on tehtävänsä kiintymyksen ja lapsirakkauden läpikäynnä, joka siten alunpitäen on saavuttanut lasten luottamuksen. Voidaanko kuvitella että lapsi, jota sellainen kasvattaja on pienuudesta asti ohjannut, että lapsi pettää sellaista kasvattajaa? Ei suinkaan. Mitä syytä lapsella olisi siihen? Eihän hänellä ole

mitään peljättävää. Päin vastoin, hän tietää saavansa häneltä neuvoa, apua ja turvaa jokaisessa vaikeassa pulmassa. Hän kääntyy siis juuri hänen puoleensa eikä salaa mitään häneltä. Luottamus — sanottakoon se vieläkin — on jokaisen terveen kasvatuksen perustus. Vanhempain, jotka lapsiaan ovat syntymästä asti siten kasvattaneet, ei tarvitse peljätä koskaan joutuvansa lastensa valheen esineeksi.

Mutta nyt muodostuu asia käytännössä vaikeammaksi. Jos lapset eivät kotona opi valhettelemaan, niin oppivat he sitä koulussa tai muuten seurustelemalla toisten lasten kanssa. Ja toiseksi — kuka lapsi on sitten syntymästä asti edellä esitettyyn tapaan kasvatettu? Jos kerran lapsi on 7, 8, 10 vuotiseksi kasvanut valheellisuudessa, niin ei parantuminen siitä ole ollenkaan yhtä helppoa kuin tottelemattomuudesta. Valhe juuriutuu melkoisen syvälle sentähden, että pelko kiinnittää juurensa vielä syvemmälle. Ennen ei voida toivoa valheen katoamista, ennenkun pelko on poistettu.

Kuitenkin, josko vaikeaa tai helppoa, muuta tietä ei ole, ja niinpä on lähdettävä tästä: tulee välttää kaikkea pahottamista, tarpeettomia kieltoja, näyttää tosiasiallisuuden hyvää esimerkkiä ja varsinkin hankkia lasten luottamusta. Jokainenhan on varsin hyvin huomaava, että selkäsauna ja sillä uhkaaminen vain lisää pelkoa, ja sen johdosta myös lisääntyy valhetteleminen. Täten selviytyy sekin arvoitus, minkävuoksi monituhatuotinen kasvatus selkäsaunoineen ei vielä ole kyennyt katkomaan valhetteluun juuria.

Tässä yhteydessä on vielä osoitettava, että paljon mitä pidetään valheena, ei olekaan sitä, vaan mielikuvitusta. Lapsilla on kuten tunnettu, sangen vilkas mielikuvitus, jota emme saa häiritä. Mitä he leikissä ja muissa tilaisuuksissa elävästi kuvittelevat, sen he varmasti näkevät todellisena edessään. Ja niin kertovat he monasti asioita, joita ei ole tapahtunut, täydessä vakuutuksessa toden puhumisestaan.

Tämä katoaa vanhempana itsestään. Kuvitelkaapa, millainen hämmennys syntyy lapsen luonteessa, kun vanhemmat ymmärtävät sellaista väärin ja rankaisevat ehkä sitä valheena selkäsaunalla! Se ei ollenkaan auta. Kellä on lapsia kasvatettava, hänen tulee tehdä se oikean rakkauden täyttämänä. Rakkaus teroittaa hänen katsettaan huomaamaan tällaisia seikkoja.

11. Palkinto ja rangaistus.

Nyt on tehtävänämme antaa edes vähäinen kuvaus siitä, kuinka ihanteellista kasvatusta esittämiemme periaatteiden mukaan on käytännössä ohjattava. On ensiksi selitettävä, miten on selkäsaunojen laita sellaisten periaatteiden vallitessa.

Niin paljon lienee kaiken sen perästä, mitä tähän saakka on esitetty, nyt ilman muuta selvillä, ettei uusi kasvatustarvitse selkäsaunoja. Tämä ei kuitenkaan ole kaikki. Me väitämme, etteivät selkäsaunat hyödytä yhtään mitään, vaan että ne ovat suorastaan vahingollisia ja estävät kasvatuksen tarkoituksen saavuttamista. Vieläpä enemmänkin: me väitämme, että jokainen rangaistus on vahingollinen, ja että sen yhteydessä myös jokainen palkinto on vahingoksi.

Tosin on aina huomioonotettava, mihin päämäärään kasvatustarvitse pyrkii. Uuden kasvatuksen tarkoitus on: vapaan ja siten onnellisen ihmisen muodostaminen. Se saavutetaan kehittämällä kaikkia lapsella olevia taipumuksia. Palkintojen ja rangaistusten selvä tarkoitus on eksyttää pois tältä tieltä. Nykyisellä kasvatuksellahan onkin toinen tarkoitus. Se lähtee tyypistämään nuorta ihmislasta yleisen mittakaavan mukaisesti välittämättä hänen luonnollisesta taipumuksestaan. Nyt on tosiasia, että jokainen masentaminen on luonnolliselle halulle epämieluisia ja voi sen vaikutus tulla pelkäsi kiusaamiseksi, sen sijaan kun sen oma toiminta on suloista.

Lapsissa tämän helposti huomaa, ja jokainen voi itsestään samoin saada siitä vakuutuksen. Siksi tie, jota nykyinen kasvatus kulkee, on lapsille todellinen orjantappuratie, samalla kuin jokainen poikkeus siitä on heille mieluinen. Kotona ja koulussa tulee työ lapsille inhottavaksi; syntyy keinotekoinen vastakohta työn ja leikin välillä, sen sijaan kun kuitenkin olisi niin helppoa yhdistää molemmat. Mutta terve lapsi pyrkii alituisesti toimimaan luonnollisten taipumustensa mukaisissa tehtävissä. Siitä seuraa, että kaikki terveet lapset jatkuvasti pyrkivät poikkeamaan heille määrätyltä »velvollisuuden» tieltä, ja heitä siitä estääkseen käyttää kasvatuspakkoa. Työssä ei lapsella ole mitään intoa, ei hän työskentele työn vuoksi (tahi kuitenkin vain harvoin, jolloin pakollinen työ sattuu olemaan luonnollisten taipumusten kanssa sopusoinnussa). Sen vuoksi on keksitty ulkonaisia keinoja. Ne ovat palkinto ja rangaistus.

Niin näemme, että palkinto ja rangaistus ovat jo synnyttäen meidän periaatteittemme vastaisia. Emme niitä tarvitse, sillä emme tahdo lapsia pakottaa siihen, mikä on heidän luonnolleen vastenmielistä. Tahdomme harjoittaa heidän omain voimainsa toimintaa, ja se on itsessään heille mieluista. Kasvatamme heitä tekemään työtä työn vuoksi, tarkoittaen ainoastaan, että he jotain hyödyllistä puuhaavat. Palkinto ja rangaistus sitävastoin ovat keksitty oikeastaan heitä tältä tieltä pois ohjaamaan ja toiselle tielle pakottamaan.

Nykyinen käytännössä oleva menettely kasvattaa lasta siihen käsitykseen, että työ itsessään on arvotonta ja että sitä yleensä tehdään palkan vuoksi tahi pelosta ja rangaistuksen välttämiseksi. Näin ajattelevat nykyään myöskin täysi-ikäiset. Tuskin on paljoakaan ihmisiä, jotka työskentelisivät muista syistä, kuin ulkonaisten etujen vuoksi tahi välttääkseen ikävyyksiä. Tämä on yksi epäsiiveellisistä ajatuksista.

Se myrkyttää koko meidän kulttuurimme. Se ei näet merkitse itse asiassa mitään muuta kuin ettei se välitä työstä vaan ainoastaan henkilökohtaisesta edusta. Siksipä on jokainen heittiö oikeutettu. Todellakin kunnioitetaan nykyään miestä vain rahojen tahi kunniaan kokoamisen vuoksi. Miten hän on niitä ansainnut, siitä ei kukaan kysy. Eikö keinoitella, joka tuhansien elämän raunioittamisella kohoaa rikkauteen, kiertämällä rikoslakia — voi aivan oikein sanoa: te olette minua nuoruudessani opettaneet, että työtä on tehtävä vain palkan tähden; enkö minä sitten olisi oikeassa, kun minä mahdollisimman vähällä työllä saavutan mahdollisimman paljon etuja? Eikö minulla ole oikein, kun minä onnistun toteuttaa teidän siveyslakinne ihannetta?

Ei tässä ole tilaa pohtia asiaa pitemmälle. Mutta mitä lapsiin tulee, niin kasvavat he siihen vakuutukseen, että vain silloin tehdään oikein, kun saadaan palkinto, ja silloin väärin, kun rangaistaan. Luonnollisena seurauksena on, että he lakkaavat tekemästä oikein ja karttamasta vääryyttä sinä hetkenä, milloin ei heillä ole palkan toivoa tahi rangaisuksen pelkoa. Tunnetaanhan sananlasku hiiristä, jotka hypivät pöydillä ja penkeillä niin pian, kuin kissa on kotoa pois. Vain raudan raskaalla pakolla puserretaan lapsen luonto sellaiseksi, että se on nykyisen katsantokannan mukaan »siivo». Niin pian kun pakko lakkaa, riuhtautuu lapsen luonto väkivalloin vapauteen ja silloin luonnollisesti liiallisesti. Jos sen sijaan annetaan aina tarpeeksi tilaisuutta lapsen luonnollisten voimain toiminnalle, niin ei ole vähintäkään tarvetta sellaisena vartioimattomana hetkenä ylenmäärin purkautumiseen. Mutta lasta ei kasvatetakaan itsenäiseksi, ei siihen, että hän omasta halustaan, tahdostaan tekisi oikein. Yleensä ei ollenkaan kasvateta hänen tahtoaan. Hänestä tehdään epäitsenäinen olento, joka ei ymmärrä tahtoa, ja tarvitsee itseään ylläpitääkseen aina kaksi tukea: palkintoa ja

rangaistusta. Kuitenkin tulee aika, jolloin nämä tuet puuttuvat. Niin pian kun lapsi jättää koulun ja astuu ulos elämään, ei ole olemassa jokaisesta vähäpätöisyydestä palkintoa ja rangaistusta. Mutta oma tahto ei ole harjaantunut, ja masentuneena seisoo raukka olento elämän melskeessä. Ymmärretäänkö nyt, minkätähden ikä koulusta päästyä täysi-ikäisyyteen asti on useimmille nuorille ihmisille niin pelättävän vaarallista? Huomataanko nyt, minkä vuoksi sillä ijällä niin moni siveellisesti rappeutuu? Jos kasvatus olisi antanut heidän tahtonsa kehittyä ja tulla lujaksi, niin olisi heidän luonnolliseksi välttämättömyydekseen tullut toimia oikein, eikä mitään erikoista vaaraa olisi tällä ijällä.

Siis palkinto ja rangaistus ovat pakkokeinoja lapsen tulevaisuuden määräämiseksi keinotekoisesti suuntaan, johon ei se itsestään menisi: aivan päinvastoin kuin mitä me olemme pitäneet oikeana. Siitä seuraa, että terveen kasvatuksen tulee ehdottomasti hyljätä palkinto ja rangaistus. Sitäpaitsi herättää palkinto, varsinkin kun sitä tavoitetaan epäsiiveellisesti, kilpailua, kateutta. Rangaistus herättää vihaa ja pelkoa. Todelakin, eipä ole yhtään huonoa ja alhaista intohimoa, joka ei kehittyisi nykyisen kasvatustavan ollessa käytännössä!

Rangaistuksesta on sen lisäksi vielä sanottava, että se on raakuutta. Mitä rangaistus sitten on? Sitä, että ihminen tahallaan ja ennen ajateltuaan kylmäverisen levollisena tekee toiselle ihmiselle paha, kiduttaa häntä. Näin on vähimpien sekä suurimpien rangaistusten laita. Ihmeellinen esimerkki kasvavalle nuorisolle! Perästäpäin pidetään sitten siveyssaarnoja sisältäen, että jokaisen ihmisen tulee koettaa tehdä toisen ihmisen elämä miellyttäväksi! Mutta huono esimerkki turmelee enemmän kuin parhainkaan siveyssaarna voi parantaa. Tahi paljoa enemmän, siveyssaarna vaikuttaa naurettavasti ja saattaa myös kasvattajan naurunalaiseksi, kun se käy käsikädessä sellaisen esimerkin kanssa. Terve

lapsi, jonka tahto ei vielä ole kokonaan turmiolla, huomaa rangaistuksessa vain koston vaatimuksen. Hän tuntee terveellä vaistolla, että korkein siveyslaki kuuluu: mitä tahdot toisen itsellesi tekemään, sitä tee itsekin hänelle. Siihen hän lisää: kun te olette minua kiusanneet, niin tahdon minäkin kiusata teitä. Eiköhän kaikki vanhemmat ole jo kokeneet, että terveet lapset, joita on rangaistu, vasta sen jälkeen ovat perin »häijyjä», ja että koston aikomuksesta tulevat vanhemmille pahoiksi, heitä kiusatakseen, kuten selvästi tulee ilmi? Rangaistus jakaa kaikkien raakuuksien kohtalon: se tekee raa'aksi myöskin toisen puolen.

Ja vihdoin, voidaanko pakolla sitten kasvattaa vapaata ihmistä. Vanha kasvatus ei tosin sitä tahdokaan. Se haluaa tahdotonta olentoa, joka helpolla alistuu. Sen vuoksi on sillä oman katsantokantansa mukaan aivan oikein, kun sen lähtökohtana on kasvatin tahdon musertaminen. Mitä se sillä saavuttaa, sen näimme kyllä, joka päivä. Vankilain ja kuritushuoneiden ainainen täytelyys on suureksi osaksi sen tekoa. Mutta me tahdomme kuitenkin juuri päinvastaista. Tahdomme kehittää ja vahvistaa kasvatin omaa, vapaata tahtoa. Miten vastenmielistä ajatella siihen pakkokeinoja!

Mutta entäs sitten selkäsaunat? Ne ovat rangaistusta. Kaikki hyljättävä, joka tässä on sanottu rangaistuksesta, koskee myöskin niitä. Vieläpä enemmänkin; sillä ne ovat rangaistuksen raain muoto. Niiden vahingollinen vaikutus on paljoa pahempi kuin muiden rangaistusten. Todellakin, ne eivät ole vain keino kiduttaa lasta, vaan ne ovat samalla törkeää nuoren ihmisen arvon ja itsetunnon häväisemistä. Voidaanko kuvitellakaan ilkeämpää vastavaikutusta meidän kasvatuksemme tarkoitukselle? *)

*) On eritoten varotettava antamasta tytöille selkäsaunaa. Sillä vitsalla lyöminen häväisee ruumiin pyhyden, jolle myöhemmin ainakin tyttö itse antaa suuren arvon.

12. Voidaanko näitä periaatteita nykyään käyttää?

Vasta nyt, tämän pitkän pohdinnan perästä, voimme me ryhtyä omaan varsinaiseen kysymykseemme, jonka nyt esitämme tässä muodossa: onko mahdollista vallitsevissa oloissa käyttää tässä kehitettyjä kasvatuksen periaatteita?

Suurimman osan päivää ovat lapset, jotka joutuvat huomiomme esineeksi, proletarilapset poissa vanhempain valvonnan alta, ovat koulussa ja kadulla. Koulu ei valitettavasti käy ollenkaan kasvatustilasta. Jo yksistään lasten luku, joiden kanssa opettaja saa hikoilla, on niin suuri, että hän voi harvoin, vain poikkeustapauksissa ajatella persoonallista vaikutusta heidän luonteeseensa ja tunteeseen. Koulu ei ole kasvatus- vaan opetuslaitos. Se käsittää tehtäväkseen vain ymmärryksen kehittämisen.

Nyt voidaan myöskin pelkällä ymmärrykseen vaikuttamisella kasvattaa ihanasti. Tiedämmehän, että työn tulee olla hyvän kasvatuksen perustuksena, ja lähinnä järjen tulee johtaa työtä. Mutta se voidaan järjestää niin, että se tarjoaa tilaisuutta myöskin luonteen ja tunteen taipumusten terveille kehitykselle. Keinona siihen olisi tehdä työ viihdyttäväksi. Mutta sitä koulu ei ajattele ollenkaan. Silloin näet sen täytyisi ottaa huomioon jokaisen lapsen erityiset taipumukset. Mutta se tahtookin ajaa jokaiseen lapseen virallisen yleismäärän tietoja, mikä ei kertaakaan onnistu, kuten tiedämme. Kahdeksan vuotisen koulunkäynnin perästä eivät proletarilapset vielä taida edes oikein puhua ja kirjoittaa. Monet eivät taida myös kunnollisesti lukea, puhumattakaan laskeemisesta. Se riippuu väärästä opetustavasta. Kokonaan välittämättä luonteesta ja tunteesta ei työtä käytetä edes ymmärryksen kehittämisen keinona, vaan nojataan yksinkertaisesti muistiin. Ulkoa oppiminen ja taas ulkoa oppiminen on kaikki, mitä koulu

lasten kanssa harrastaa. Mitä he nyt siitä säilyttävät on peloittavan vähäisen. Mitä unhottavat ja sitä on eniten —, on kerrassaan mennyt hukkaan ikäänkuin sitä ei olisi ollutkaan. Ja tämä 50 ja 100 vuotta Diesterwegin ja Pestalozzin, joita kaikki koulumiehet ylistävät uuden ajan uran aukaisijoina, vaikutuksen perästä. He ovat uran aukaisseet mutta koulu ei ole seurannut heitä uudelle uralle eikä tulekkaan heitä seuraamaan ennenkuin sosialidemokratit valtaavat koulun. *)

Paitsi sitä, että koulu ei auta kasvatuksessa, se myöskin vahingoittaa. Rasittamalla lapsia liikaa muistin tavaralla ja kotitöillä saattaa koulu nuoreen sieluun vastenmielisyyden muita vaikutuksia kohtaan ja riistää siltä ajan siihen. Paitsi sitä on se muistimenettelytavan vuoksi pakoitettu sekä palkintoja ja rangaistuksia säilyttämään, että vielä erityisesti niitä kehittämään. Niinpä onkin muodostunut siitä järjestelmä, joka määrää jokaiselle tapaukselle vastaavan palkinnon tahi rangaistuksen ja meneepä kansakoulussa vielä nykyään selkäsaunan raakuuteen asti. Vielä äskettäin oli sanomalehdissä miten eräs ministeri oli määrännyt ettei selkäsaunaa ole heti paikalla annettava, vaan ennakolta määrättyä hetkenä kokoushuoneessa sitä varten erittäin hankitulla kepillä ja tarkoin määrättyjä muodollisuuksia noudattaen!! Mutta me olemme nähneet, miten tuhoavasti palkinnot ja rangaistukset vaikuttavat lasten siveellisyyteen, luonteeseen ja työhaluun.

Niin ovat koulun vaikutukset lapsiin valitettavasti etupäässä vahingollisia, ja tuskin saatettanee toivoa työläisvanhempain, jotka vain harvoin näkevät lapsiaan, voivan pontevammin sitä vastaan vaikuttaa.

*) Kellä on halua, mutta ei aikaa itse tutkia Diesterwegin ja Pestalozzin teoksia, lukekoon tunnetun koulumiehen Eduard Sack'in kirjoituksen: »Koulun apu vapauden palveluksessa», ensim. nidos, Braunschweig 1878. Hän siitä huomaa, että nuo suurmiehet ovat esittäneet oleellisesti samoja periaatteita kuin me.

Edelleen tulee ottaa huomioon olosuhteet, joissa vanhemmat elävät. Proletarivanhemmillä on ensimmäinen vaikeus siinä, etteivät he ole oppineet kasvatuksen taitoa. Kuitenkaan ei heidän siinä suhteessa tarvitse olla jälempänä varakkaampien kansaluokkain vanhempia, jotka eivät myöskään ole sitä oppineet. Sitäpaitsi on tämä puute poistettavissa. Tosin eivät köyhälistöläisäidit ja isät voi tutkia mitään paksuja syväoppisia teoksia. Mutta mitä esim. on esillä olevissa lehdissä, sen voi jokainen ajatteleva ihminen varsin hyvin lukea muutamissa päivissä tahi viikossa. Ja ei ole väliä lukea liian paljon, vaan huolellisesti ajatella luettua, muodostaa siitä omia ajatuksia. Jokainen, kellä on oikea rakkaus lapsiinsa, on tällä keinoin kykenevä siitä saamaan hyötyä kasvattamiselle.

Paljon raskaammin painaa toinen seikka. Onko proletareilla aikaa lastensa kasvattamiseen? Ja myöntääkö sen heidän muut elämänsuhteensa, asuntonsa j. n. e.? Huomasimme kasvattajalla olevan itse asiassa vain kahdenlaisen tehtävän, nimittäin näyttää hyvää esimerkkiä ja tehdä työ lapsille miellyttäväksi. Nyt ovat isä ja äiti ehkä kaiket päivät työssä. Lapset ovat oman onnensa nojassa. Tullessaan illoin kotia, ovat vanhemmat molemmat syvästi väsyneitä, ja siitä huolimatta täytyy äidin vielä huolehtia taloudesta. Kykenevätköhän he enää ohjaamaan lapsiaan? Voivatko he esim. vastailta heidän kysymyksiinsä? Sen lisäksi asuu koko perhe ehkä yhdessä ainoassa huoneessa. Vieläpä useinkin siinä asuu myös vieraita vuokralaisina. Onko sellaisissa oloissa mahdollista muodostaa ympäristöä lapsille niin, että se tulisi heille hyväksi esikuvaksi? Kun vuonna 1903 Crimmitschaussa suuri kankurien lakko vallitsi, joka herätti koko sivistyneen maailman huomion, lähti muuan porvarillinen naisasianajaja, neiti Alice Salomon Crimmitschahun, itse ottamaan selvää sikäläisistä oloista. Eräässä kokouksessa myöhemmin

kertoi hän Berlinissä näkemiänsä. Kertomuksessa sanotaan: »8:sta 10:een Saksan markkaan nousee naisen viikkoansio, ja noin 23 markkaan avioparin viikkoansio. Jo 12 vuotisina menevät työtö tehtäisiin *), 14 elämänsä vuodesta alkaen päivisin kello 6:lta iltaan kello 6:teen. Siinä pysyvät useimmat naimisiin mentyäänkin. Ateria otetaan tehtaaseen mukaan ja siellä lämmitetään. Lapsi annetaan »hoidettavaksi», mikä tapa periytyy täällä Crimmitschaussa vanhastaan, ja niinkään on hinta »hoidosta» 75 penninkiä viikossa. Pienet lapset näkevät vanhempiaan tuskin olenkaan, toiset puolisen tunnin ajan päivässä. Työläisnaisilla on Crimmitschaussa asunto ja ei mitään kotia, heillä on lopia, eivätkä he kuitenkaan ole äitejä, heillä on elatus, mutta ei mitään elämää.» — Neiti Salomon laski 1,000 sellaista perhettä lakkolaisten keskuudesta.

Siinä on kuvaus Saksan työväen elämästä ja me tiedämme, ettei se muuallakaan ole parempaa. Mitä on sanottu tehdaskankureista- ja kehrääjistä Crimmitschaussa, se sopii myös Schlesian, Saksenin ja Westfalin vuorityöväkeen, soveltuu myös Itämeren ja Pohjanmeren rannikon kalastajiin, samoin tehtastyöläisten suureen joukkoon ympäri valtakuntaa, ja se sopii varsin mainiosti myöskin kaikkein Saksan seutujen maatyöväkeen. Ken saattaisikaan näitä köyhiä, sorrettuja ihmisiä moittia siitä, kun he eivät kasvata lapsiaan!

Ei kukaan voi väittää näiden tosiasian tärkeyttä vastaan, ja me olemme viimeiset sitä tekemässä. Yhtä tahdomme kuitenkin teroittaa, että nimittäin työläiset, jos kohta he vain harvoin voivat avustaa kasvatusta, eivät silti tarvitse itseään halveksia ja siten lisätä vielä kuormaansa. Tosin eivät työläisvanhemmat saata koko lastensa ympäristöä malli-

*) Tämä on kyllä 1904, tammikuussa kielletty. Mutta jos asettamme 12 vuoden tilalle 14 vuotisuuden, niin pitää tämä silloin paikkansa.

kelpoiseksi muodostaa, mutta he voivat itse olla hyvänä esikuvana heille. Mitä sillä tarkoitetaan, on näillä lehdillä jo selitetty. Jokainen isä ja äiti, jotka täyttävät totuuden ja uskollisen vakuutuksen velvollisuutta, ovat sellaisena esikuvana. Jos muu ympärillä on huonoa, niin loistaa vanhempain kuva nuorissa sieluissa sitä kirkkaammin. Ken ei voi vastata lastensa kysymyksiin väsymyksen vuoksi tahi muusta syystä, hänen ei kuitenkaan tarvitse vasten tahtoaan väärin vastaila. Ja vielä sananen selkäsaunasta — mikä eniten kiinnittää mieltämme. Ken on edellä olevan tarkoin miettinyt, on arvatenkin tullut siihen vakuutukseen, ettei selkäsauna hyödytä edes itse epäilyttävimmissäkään tapauksissa, vaan asiat vielä pahentaa. Sillä siten kaadetaan vain öljyä tuleen.

Vanhempain, jotka tähän asti aina ovat lyöneet ja sen nyt äkkiä tahtovat lakkauttaa, epäilykset ovat sangen ymmärrettävissä. 10 vuotinen valehteleva poika, joka tähän saakka aina on saanut selkäänsä, kun isänsä on päässyt hänen valheensa perille, rupeaa suuresti ihmettelemään, kun hän äkkiä ei enään saakaan. Hän aivan varmaan sanoo itsekseen: sepä on suloista, nytpä voin mieleni mukaan vapaasti valhetella. Hän myös valehtelee vielä vuosikauden, vaikkapa ei koskaan enään kuule isänsä eikä äidinsä suusta valhetta. Sillä, mihin valheellisuus kerran on juurtunut, siitä sitä tulee sangen vaikeaksi pois kitkeä. Eikö kuitenkin ennen pitkää tule odotettu päivä, jolloin hän ei enään petä vanhempiaan? Miksi hän sitten valehtelee? Kaikkein useimmissa tapauksissa vitsan pelosta. Osaksi myöskin vanhempiaan suuttuttaakseen, jolloin tahtoo kostaa aikaisempaa lyömistä. Mutta jos hänellä ei enään ole mitään lyömistä eikä yleensä mitään rangaistusta peljättävänä, ei mitään selkäsaunaa kostettavanaan, niin puuttuu häneltä monissa tapauksissa kaikkea syytä valehtelemiseen. Muita ihmisiä, varsin-

kin opettajia, joita hän pitää varsinaisina vihollisinaan, pettää hän luultavasti edelleenkin. Mutta ei vanhempiaan, niin pian kun hän tietää, ettei hänen tarvitse peljätä enään mitään pahaa heidän puoleltaan, vaan päin vastoin saa heiltä tukea jokaisessa vaikeassa pulmassa. — Ja eikö muuta keinoa sitten ole kuin lyönti huomauttamaan lapselle, että vanhemmat ovat sangen tyytymättömiä hänen valheisiinsa? Eihän ole kuitenkaan pidettävä lapsia tyhminä kuin he ovat. Eikö poika, joka huomaa, etteivät hänen vanhempansa koskaan valhettele ja tuntee häpeää jokaisen valheen vuoksi, koettaa itseään ajan pitkään muodostaa sellaiseksi, että juuri hän valheineen tekisi poikkeusta? Ken kerran tässä esitetyn menettelytavan mukaan tahtois koettaa, saattaisi päästä huomiota herättäviin tuloksiin. Mutta on välttämätöntä, ettei valheen häpeää synnytetä keinotekoisesti, vaan että syntyy todella itsestään.

Toiseksi valheen päälähteeksi tunnustimme tarpeettomat kiellot. Kun työläisnainen tulee kokonaan väsyneenä kotiinsa ja silloin vielä huolehtii kotiolenosta, ovat lapset ahtaassa tilassa usein hänen tiellään. Hänen täytyy jakaa heille joukon kieltoja, jotka näyttävät lapsista erittäin tarpeettomilta, mutta joita äiti ei voi välttää, ja saattavatpa olla myös vain jännityksen synnyttämän kiihottuneen ja harmistuneen mielen tilan synnyttämiä. Tahii pakottaminen ruokapöydässä. On helppoa sanoa, ettei saa lasta pakottaa syömään sitä, mikä on hänelle vastenmielistä, vaan tulee antaa hänelle, mikä hänestä maistuu hyvältä. Mutta itse paremmassa asemassa olevat proletarilaiset eivät voi sitä tehdä. Heidän tulee keittäessään katsoa, mikä on huokeinta, eivätkä he voi lapsille mitään erikoista valmistaa. On helposti sanottu, ettei lapselle saa antaa kahvia eikä paljoa perunoita. Mutta kummoinen työmies voi maksaa maitoa, jota 3—4 lasta päivässä tarvitsee, jos ei saa siihen sekoittaa kahvia? Millainen

työläinen voi ostaa tarpeeksi lihaa antaakseen sitä kyllästi lapsilleen, jollei nämä runsaasti perunoita sen ohella söisi?

On selvää, että kaikki nämä seikat vaikuttavat niin ras-kaasti, ettei ole odotettavakaan todellista kasvattamista työ-läisvanhemmilta. Muutamien suurimpien virheiden poista-minen on kaikki, mitä työläisvanhemmat vallitsevissa olo-suhteissa voivat lapsiensa hyväksi tehdä. Ken tämän tah-toisi kieltää, hän katselee maailmaa kultapilvien valherus-kon valossa. Tässä taasen kerran nähdään hirveä rikos, jonka ne tekevät, jotka työväkeä sellaiseen puutteellisuu-teen pakoittavat, pakoittavat työmiehiä, työläisnuorisoa ja siten koko ihmiskuntaa ja sen tulevaisuutta. Tässä taas ker-ran nähdään, ettei yhteiskunnallisten kysymysten mitään osaa voida ratkaista irrallaan muista. Melkoisesti lyhempi työ-aika ja koko lailla korkeampi palkka on ensimmäinen ehto, jotta työläisvanhemmat voisivat kyetä huolehtimaan lastensa kasvatuksesta. Tässä siis vielä kerran nähdään, että köyhä-listön luokkataistelu kapitalivallasta vapautumiseksi, niin hyvin kuin se² ensi silmäykseltä näyttäneekin puhtaasti itsekkäältä harrastukselta, on todellakin pyhää taistelua koko ihmis-kunnan kulttuurin puolesta.

SISÄLTÖ:

1. Johdanto	3
2. Sielun ja ruumiin suhde. Synnyynnäiset taipumukset ja vanhempain vaikutus niihin. Siveellinen ja epäsiiveellinen avioelämä	5
3. Siirtämisestä	13
4. Mikä on kasvatuksen tarkoitus	16
5. Hyvät ja huonot taipumukset	22
6. Pois pakko	27
7. Jäljittely ja hyvä esimerkki	33
8. Lapsen työ. Uuden kasvatuksen säännöt	38
9. Totteleminen ilman selkäsaunaa	44
10. Valehtelevista lapsista	50
11. Palkinto ja rangaistus	54
12. Voidaako näitä periaatteita nykyään käyttää?	59